14 ՄԱՐՏ 1997, ՈՒՐԲԱԹ, # 48 (1302)

Ազգ

Azg
armenian daily

ԱՄՆ-ի կարծիքով՝ Եվրամիությունը չպետք է ժխտողական դիրք բռնի Թուրքիայի նկատմամբ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-TRT: ԱՄՆ-ը հայտարարել է, թե Եվրամիությունը չպետք է ժխտողական դիրք բռնի Թուրքիայի լիիրավ անդամակցության հարցում: ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի մամլո քարտուղար Բըռնսը հայտարարել է, որ Թուրքիան եվրոպական երկիր է, որի արմատներն ու ապագան կապված են Եվրոպայի հետ: Բըռնսը հաղորդել է, որ Եվրոպայում ԱՄՆ-ի դեսպանները Վաշինգտոնից ստացված կարգադրությունների համաձայն բոլոր հնարավոր միջոցներով պաշտպանում են ԱՄՆ-ի այդ դիրքորոշումը Եվրամիության երկրներում: Բըռնսը ընդգծել է Եվրամիության դրական վերաբերմունքի անհրաժեշտությունը Թուրքիայի լիիրավ անդամակցության հարցում: Նա հաղորդել է, որ այդ դիրքորոշմանն էր նաեւ պետքարտուղար Օլբրայթը եվրոպական երկրներ ձեռնարկած ուղեւորության ընթացքում:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Ռոդիոնովը հաստատում է՝ Հայաստանին ապօրինի զենք տրվել է

Անդրեյ Ուռնով. Դա Ռուսաստանի պաշտոնական տեսակետը չէ

ԵՐԵՎԱՆ, «ՓԱՍՏ», ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ: Հայաստանի բանակին ռուսական ապօրինի, անհատույց զենք մատակարարելու մասին ԱՊՀ երկրների հետ կապերի գծով ՌԴ նախարար Ամանգելդի Տուլեեւի փետրվարի 14-ին մամլո ասուլիսում արած հայտարարությունը երեկ նոր ծավալ ու տարողություն ստացավ, երբ, ինչպես հաղորդեց ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությունը եւ դրան կրկնելով հայկական լրատվական գործակալությունները, ՌԴ պաշտպանության նախարար Իգոր Ռոդիոնովը պաշտոնապես հավաստեց, որ, իրոք, 1994-1996 թթ.-ին Հայաստանին ապօրինի զենք է մատակարարվել: Ըստ երեւույթին, Ռուսաստանի կառավարության վերակազմության ներկա անորոշ օրերին, բարձրաստիճան պաշտոնյաների ու նրանց հովանավորած կամ նրանցից հովանավորված խմբավորումների միջեւ «ռազբիրատը» (հայերեն բառը չենք գտնում [illegible] ներկայացնելու ուժերի հարաբերության ճշտելու այս «գործընթացը») նոր թափ է ստացել, եւ կողմերը փորձում են Չեռնոմիրդինի նոր դահլիճի կազմությունից առաջ մահացու խոցել միմյանց, արտաքին քավության նոխազ դարձնելով Հայաստանին, միաժամանակ հրահրելով Ադրբեջանի ագրեսիվ տրամադրությունները: Արտաքուստ այդ ամենն արվում է «ազնի՛վ, օրինակա՛ն ձեւով»: Ռոխլինը Պետդումայում հայտարարություն է անում, Տուլեեւը պաշտպանության նախարարությանը հարցապնդում կատարում, Ռոդիոնովը, ի պատասխան, հաստատում է եւ հարցը հանձնում է զինվորական դատախազությանը, որտեղ անշուշտ «մերկացնելու» են Գրաչովին:

Արդարեւ, ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, Տուլեեւի նախարարության մամլո ծառայությունից հայտնում են, որ վերջինիս հարցմանն ի պատասխան Ռոդիոնովը պաշտոնապես պատասխանել է. «Հետաքննության արդյունքում բացահայտվել է, որ ռազմական տեխնիկան հանձնվել է անվճար եւ առանց ՌԴ կառավարության համապատասխան որոշումների»: Ռոդիոնովն ավելացրել է նաեւ, ու ռազմական տեխնիկայի հանձնման փաստով ստուգում կատարած պաշտպանության նախարարության հանձնախմբի նյութերն այս տարվա փետրվարի 7-ին հետագա հետաքննության համար հանձնվել են գլխավոր զինվորական դատախազությանը: Այլ խոսքով, Ռոդիոնովի գլխավորած նախարարությունը իր «հարցը» հետաքննած է եղել դեռեւս Տուլեեւի ասուլիսից էլ առաջ, հետեւաբար բանը ոչ մի «նոր» չունի:

Պիկանտական նույն վարքագիծն է ցուցաբերում նաեւ ՌԴ գլխավոր զինվորական դատախազությունը, որ Ռոդիոնովի նախարարության փետրվարի 7-ին իրեն հանձնած «գործի» մասին նույնպես բարբառեց միայն երեկ: Գլխավոր զինվորական դատախազ Վալենտին Պանիչեւը հայտնեց, որ 1994-96 թթ.-ին «զենքի նմանօրինակ առաքումներ, իրոք, եղել են եւ դատախազությունն ունի բոլոր անհրաժեշտ նյութերը, որ մասնավորապես ստացել է պաշտպանության նախարարության հանձնաժողովից»: Պանիչեւի կարծիքով, առայժմ վաղ է խոսել մեղավորների եւ պատիժների մասին, եւ «հաշվի առնելով մեկնարկվող ստուգումների արտաքին քաղաքական նշանակությունը, մինչեւ դրանց ավարտը գլխավոր զինվորական դատախազությունը կխուսափի որեւէ մեկնաբանություն տալ»:

Հարցի կապակցությամբ երեկ գիշեր կապ հաստատեցինք Մոսկվայում մեր թղթակցի հետ եւ տեղեկացանք, որ ռուսաստանյան բոլոր հեռուստաալիքները, ինչպես եւ ակնկալվում էր, լայն արձագանք են տվել հարցին, իսկ ОРТ-ի երեկոյան հաղորդման ժամանակ հանդես են եկել Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպան Յուրի Մկրտումյանը եւ Ադրբեջանի դեսպան Ռամիզ Ռզաեւը: Ադրբեջանի դեսպանը, ինչպես իր հերթին տեղեկացնում է «Փաստը», հայտարարել է, թե Բաքուն վաղուց էր տեղյակ, որ «Հայաստանն ապօրինաբար զենք է ստանում մի շարք երկրներից, այդ թվում Ռուսաստանից, ու պատրաստվում է պատերազմի: Սակայն Ադրբեջանը ցարդ փաստացի ապացույցներ չուներ հարցը վեր հանելու համար»: Նա ասել է նաեւ, որ Ադրբեջանի նախագահը հատուկ նամակ է հղել Ելցինին, որով կոչ է արել ամենայն մանրամասնությամբ քննության առնել ռուսական զենքը Հայաստան առաքելու հարցը, իսկ Ադրբեջանում Ռուսաստանի դեսպանին է փոխանցել Բաքվի բողոքի նոտան:

Իր հերթին, Յուրի Մկրտումյանը մասնավորապես ասել է, թե «այն կողմը, որ իրականում պատրաստվում է պատերազմի, որպես կանոն նախապատրաստում է դրան հասարակական կարծիքը, եւ այդ աշխատանքի բաղադրիչ մասն է կազմում հակառակ կողմի վարկաբեկումը»: Յ. Մկրտումյանը հույս է հայտնել, որ Ռուսաստանի իրավապահ մարմինները պարզություն կմտցնեն այս հարցում:

Երեկվա զարգացումների մասին Հայաստանի արտգործնախարարության տեսակետը պարզելու նպատակով երեկ գիշեր մենք դիմեցինք ՀՀ ԱԳՆ մամլո ծառայությանը, որտեղից ավելի ուշ հայտնեցին, թե պաշտոնական պարզաբանում-պատասխանը կտրվի միայն այսօր: Նույն կապակցությամբ հատկանշական էր Ռոդիոնովի հայտարարության մասին ՀՀ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի պատասխանը «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակցին. «Եթե նման հայտարարություն է արել, ես ցավում եմ»:

Համենայն դեպս ուշ երեկոյան հաջողվեց ծանոթանալ Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուռնովի տեսակետին. «Ես կարդացել եմ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդագրությունը Ռոդիոնովի Տուլեեւին ուղղված նամակի մասին, ասում է դեսպանը, եւ տեսել եմ այդ մասին ռուսական հեռուստատեսությամբ հեռարձակված լրատվությունը: Կարող եմ ասել, որ Ռուսաստանում արտաքին քաղաքականության հարցերի վերաբերյալ կարող են ելույթ ունենալ նախագահը, վարչապետը, արտգործնախարարը կամ նրանց կողմից լիազորված անձինք: Այդ իսկ պատճառով, նախարար Ռոդիոնովի նկատմամբ տածած իմ ողջ հարգանքով հանդերձ, չեմ կարող նրա նամակը դիտել իբրեւ Ռուսաստանի կառավարության պաշտոնական դիրքորոշման արտահայտություն»:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ռուսաստանի նոր կառավարությունը կկազմվի մինչեւ մարտի 19-ը

ՄՈՍԿՎԱ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի նոր կառավարությունը վերջնականապես կկազմվի մինչեւ մարտի 19-ից 21-ը Հելսինկիում կայանալիք ռուս-ամերիկյան գագաթաժողովը: Այս կարծիքն է հայտնել պետության ղեկավարի մամլո քարտուղար Սերգեյ Յաստրժեմբսկին: «Կարելի է ենթադրել, որ մինչեւ Հելսինկի մեկնելը այս հարցում առավելագույն պարզություն կլինի», հայտարարել է նա «Էխո Մոսկվի» ռադիոկայանի ուղիղ եթերով: Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, կառավարության կառուցվածքը եւ կադրային փոփոխությունները քննարկվել են նախագահ Բորիս Ելցինի եւ վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի հանդիպման ժամանակ, սակայն Յաստրժեմբսկին որեւէ մանրամասն չի հայտնել:

«Թուրքիայում իսլամական արմատականություն չի տարածվի»

13 ՄԱՐՏ, DW: Թուրքիայում իսլամական պահպանողական կոալիցիայի նախարարների խորհուրդը մտադիր է կատարել Ազգային անվտանգության խորհրդի պահանջները եւ միջոցներ ձեռնարկել իսլամական արմատականության տարածման դեմ: Այդ մասին հայտնեց Թուրքիայի պաշտպանության նախարարը՝ Անկարայում տեղի ունեցած նախարարների կաբինետի նիստից հետո: Փետրվարի վերջին Ազգային անվտանգության խորհուրդը, որում գերակշռում են զինվորականները, պահանջեց գործուն կերպով հակազդել արմատականությանը՝ սպառնալով պատժամիջոցների դիմել՝ այդ պահանջը չկատարելու դեպքում:

Կահիրեում կբացվի ՀՀ դեսպանատան նոր շենքը

Եգիպտոսի մայրաքաղաքից «Ազգ»-ին տեղեկացնում են, որ առաջիկա երեքշաբթի, մարտի 18-ին, Կահիրեում հանդիսավորապես կբացվի ՀՀ դեսպանատան նոր շենքը, արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանի ձեռքով: Բազմամիլիոն դոլար արժեցող շենքը, որը գտնվում է Կահիրեի ամենահարգելի՝ Զամալեք թաղամասում, ուր տեղավորված են օտարերկրյա կարեւոր դեսպանատները, Հայաստանի Հանրապետությանն է տրամադրվել ՀԲԸՄիության կողմից, որն իր հերթին այն որպես կտակ է ստացել եգիպտահայ հայտնի բարերար Զանիկ Չաքըրի կողմից: Շենքն այդպես էլ կոչվում է՝ «Զանիկ Չաքըրի վիլլա»: Բացի արտգործնախարար Արզումանյանից, որ Եգիպտոս է ժամանելու մարտի 16-ին՝ իր պաշտոնակից Ամր Մուսայի հրավերով, բացման հանդիսությանը մասնակցելու է ավելի քան 500 հոգի՝ պետական դեմքեր, դեսպաններ, հայ գաղութի անդամներ:

Լիբանանը եւ Հայաստանը ստորագրեցին մաքսային պայմանագիր

13 ՄԱՐՏ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռոյթեր գործակալության հաղորդման համաձայն Հայաստանի արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը եռօրյա այցով ժամանեց Լիբանան: Այսօր Հայաստանը եւ Լիբանանը ստորագրեցին մաքսային պայմանագիր: Լիբանանի արտաքին գործոց նախարար Ֆարես Բուեզը հաղորդեց, որ Հայաստանը եւ Լիբանանը կստորագրեն նաեւ տնտեսական համագործակցության մի շարք պայմանագրեր: Նրա խոսքերով, մոտ ապագայում Հայաստանում կբացվի Լիբանանի դեսպանատուն: Ալեքսանդր Արզումանյանը Բեյրութում պետք է հանդիպի վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիին: Շաբաթ օրը Արզումանյանը կմեկնի Ամման: Ռոյթերը նշում է, որ Լիբանանում բնակվում է ավելի քան 100 հազար հայ: Լիբանանի 128 տեղանոց խորհրդարանի 7 պատգամավորներ եւ կառավարության 30 նախարարներից երկուսը հայ են: AP լրատվական գործակալության հաղորդագրության համաձայն Ալեքսանդր Արզումանյանը հանդիպել է Լիբանանի նախագահ Հրաուիին եւ Հայաստանի համերաշխությունն է հայտնել Լիբանանին, որը Իսրայելից պահանջում է դուրս բերել զորքը Հարավային Լիբանանից:

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Հորդանանցի զինվորը սպանեց իսրայելցի 7 աշակերտուհիների

13 ՄԱՐՏ, BBC, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Հյուսիսային Իսրայելում հորդանանցի մի զինվոր գնդակոծեց իսրայելական դպրոցական ավտոբուս, սպանելով առնվազն 7 իսրայելցի աշակերտուհիների: Հարձակումը տեղի ունեցավ Հորդանան գետի հովտում գտնվող Նախարաիմի մոտակայքում, ոչ հեռու այսպես կոչված «Խաղաղության կղզուց», մի վայրից, որը բաց է թե իսրայելցիների եւ թե հորդանանցիների համար: Տեղեկություններ կան մեծ թվով վիրավորների մասին: Այս հարձակումը տեղի ունեցավ այն ժամանակ, երբ խաղաղության գործընթացի ճգնաժամի պատճառով սրվել են հարաբերությունները իսրայելցիների եւ արաբների միջեւ: Հորդանանի արքա Հուսեյնը զանգահարեց Իսրայելի նախագահ Վայցմանին՝ ներողություն խնդրելով կատարվածի համար: Հիշեցնենք, որ Հուսեյնը երկու օր առաջ շատ խիստ նամակ էր հղել Իսրայելի վարչապետին, որտեղ արքան մասնավորապես նշել էր, թե այլեւս վստահություն չունի Նաթանյահուի հանդեպ: Հուսեյնը, որը գտնվում էր Իսպանիայում, չեղյալ հայտարարեց Վաշինգտոն կատարելիք այցը եւ շտապ վերադարձավ Հորդանան: Նրա եղբայրը եւ Հորդանանի վարչապետ Աբդել Քարիմ Քաբարիթին ժամանել են Նախարաիմ: Իսրայելի ռադիոն հաղորդեց, որ հորդանանցի զինվորները տեղում զինաթափել են հանցագործին: Հորդանանի պաշտոնյաները հաղորդեցին, որ ահաբեկչությունը քննելու համար ստեղծվել է իսրայելցի եւ հորդանանցի զինվորականների համատեղ հանձնաժողով:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

«Ազգի» մարտի 12-ի համարում ներկայացրել էինք ԱԺ իրավաբանական ծառայության ղեկավար Վլադիմիր Նազարյանի մեկնաբանությունը, թե ինչ ընթացակարգով է պաշտոն ստանձնելու նոր վարչապետը։ Ինչպես նշել էինք, օրենսդրորեն միայն վարչապետի կողմից հրաժարական ներկայացնելու դեպքը կարգավորված չէ, հետեւաբար իմաստ ունի ծանոթանալ մոտեցումներին։

Սակայն մինչեւ շարադրելը, թե

Ինչ ընթացակարգով պաշտոնը կստանձնի նոր վարչապետը

ՀՀ վարչապետը լիազորություն ունի՞ հրաժարական ներկայացնելու

ՀՀ Սահմանադրական դատարանում խնդրի ինչպիսի կարգավորում են տեսնում, ինքնին, տեղեկացանք մի կազուսի, որի վրա հանրապետության հայտնի իրավաբաններից մեկը ուշադրություն հրավիրեց մի առանձնազրույցի ժամանակ՝ եթե խստորեն հետեւենք ՀՀ Սահմանադրությանը, ապա վարչապետը չի էլ կարող հրաժարական ներկայացնել։

Սահմանադրության ամբողջ տեքստում գոյություն չունի մի նորմ, որ վարչապետին լիազորի իր կամ կառավարության հրաժարականը ներկայացնել (մասնավոր դեպք է, երբ ԱԺ-ի կողմից արդեն անվստահություն է հայտնվել կառավարությանը)։ Իհարկե, օրենսդրությունը միայն սահմանադրություն չէ, բայց նման իրավասություններով օժտող օրենք էլ առայժմ չկա։ Զավեշտ պատկերացնո՞ւմ եք։

Բայց սա ինքնին։

Իսկ ընդհանրապես սովորութային եւ նորմատիվային իրավունքների հարաբերակցությունը, դրանց կշիռը պետական կառույցում տեսության հարց է։ Գործնականում ձեւավորվում է նոր կառավարություն կազմելու կարգ, երբ հրաժարական է ներկայացնում միայն վարչապետը։ Սահմանադրական դատարանում կարգավորման հետեւյալ ընթացակարգն են տեսնում։ Մեր զրուցակիցները ՍԴ դատավոր Ալվինա Գյուլումյանը եւ ՍԴ նախագահի տեղակալ Վահե Ստեփանյանը մեկ անգամ եւս ընդգծելով, որ իրենք միայն մոտեցումներ են ներկայացնում, հետեւյալ մեկնաբանությունները տվեցին։

Երբ նախորդ վարչապետը ներկայացրել է միայն իր հրաժարականը, ապա նախագահի հրամանագրով նշանակված նոր վարչապետը չի կարող հայտարարել, թե ինքը համամիտ է կառավարության հին կազմի հետ աշխատելուն եւ ներկայանա Ազգային ժողով դնելով միայն իր վստահության հարցը։ Վարչապետը առանց ԱԺ-ում վստահության քվե ստանալու, անշուշտ չի կարող պաշտոնավարել։ Իսկ ԱԺ-ում (համաձայն Սահմանադրության 74 եւ 75 հոդվածների) վստահություն կամ անվստահություն հայտնվում է կառավարությանը։ Նույն Սահմանադրության 88 հոդվածով ամրագրված է, թե կառավարությունը կազմված է վարչապետից եւ նախարարներից։ Հետեւաբար, միայն վարչապետը կառավարություն չէ, որ ներկայանա Ազգային ժողով եւ վստահության հարց դնի։ Կարելի է ասել ընթացակարգի առումով, եթե ղեկավարվենք 55 հոդվածով, վարչապետի հրաժարականը համարժեք է կառավարության հրաժարականին։ Վարչապետը պետք է նախագահին ներկայացնի կառավարության անդամների թեկնածություններ եւ ֆորմալ առումով նոր ձեւավորված կառավարությամբ ներկայանա Ազգային ժողով գործունեության սեփական ծրագրի համար վստահություն ստանալու։

Սա Սահմանադրական դատարանի անդամների անձնական մեկնաբանությունն է, իրավաբանի տեսակետ։ Սակայն նման կարգավորման դեպքում նոր վարչապետի նշանակումը ձեռք է բերում ընդգծված քաղաքական երանգ։ Եթե նոր վարչապետը համաձայն Սահմանադրության պահանջների, միեւնույն է, պետք է կառավարության անդամների թեկնածություններ ներկայացնի, արդյո՞ք կգտնվի մի այնպիսի վարչապետ, որ նույնությամբ եւ առանց փոփոխությունների կրկնի Արմեն Սարգսյանի կառավարության կազմը։ Միանգամայն հնարավոր է նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի առջեւ խնդիր է կանգնել ոչ միայն նոր վարչապետ նշանակելու, այլեւ կազմավորելու նոր կառավարություն։

ԼՈՒՍԻՆԵ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Արձագանքեցին նախագահի հրավերին

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ։ Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, մարտի 12-ին հանդիպելով «Հանրապետություն» միավորման ներկայացուցիչների հետ ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը դիմել էր նաեւ խորհրդարանում ներկայացված մյուս քաղաքական կազմակերպություններին հանդիպման առաջարկով։ Քննարկումները վերստին պետք է առնչվեին նոր վարչապետի նշանակմանը։

Այսօր ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից «Փաստ»-ին տեղեկացրին, որ արդեն նախագահը հաջորդաբար կառավարության շենքում ընդունեց «Բարեփոխումներ», կոմկուսի եւ «Շամիրամ» խորհրդարանական խմբակցություններին։

Ինչպես նշեցին «Բարեփոխումների» ներկայացուցիչները, նոր վարչապետը պետք է շարունակի բարեփոխումների ծրագրի եւ ժողովրդավարացման գործընթացի իրականացումը, ապահովելով կառավարության քաղաքականության շարունակականությունը։

Կոմկուսի առաջին քարտուղար Սերգեյ Բադալյանը նշեց, որ անհրաժեշտ է արմատապես փոխել անցկացվող սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը, կասեցնել «սեփականաշնորհման գործընթացը», բարձրացնել պետության դերը տնտեսության կարգավորման բնագավառում, ինչպես նաեւ սահմանադրական եւ օրենսդրական դաշտի փոփոխություններ կատարել լայնացնելով խորհրդարանի վերահսկողական ֆունկցիաները, ինչպես նաեւ վարչապետի լիազորությունները։

Ըստ «Շամիրամ» կուսակցության ներկայացուցիչների, նոր վարչապետը պետք է լինի պետական ծառայության տարբեր ոլորտներում իր կարողություններն արդեն իսկ դրսեւորած անձ։

Իսկ թե ի՞նչ արձագանք են տվել ընդդիմադիր կազմակերպությունները, այստեղ տեղեկություն չունեին։ Քանի որ հրավերը ընդդիմադիր ուժերից փաստացի վերաբերում է ԱԺՄ-ին, ԱԻՄ-ին եւ կոմկուսին, ապա փորձեցինք ճշտել, թե հիշյալ կազմակերպություններն ինչպես են արձագանքում հրավերին։ Պարզվեց, որ Ազգային ինքնորոշում միավորումը հենց այսօր դիվանի նիստ է հրավիրել խնդիրը առարկայական քննելու համար։ Ավարտին պես կուսակցության գրասենյակից տեղեկացրին, որ վաղը կամ մյուս օրը կազմակերպությունն այս հարցով հանդես կգա հատուկ հայտարարությամբ, ուր կշարադրվեն այն մոտեցումները, որոնց գործադրումը ԱԻՄ-ը խիստ անհրաժեշտ է համարում։ Միաժամանակ նշվեց, թե ամենայն հավանականությամբ նույն հայտարարության մեջ ԱԻՄ-ը կանվանի այն թեկնածուին, ում նշանակումը վարչապետի պաշտոնին համարում է առավել ընդունելին ստեղծված իրավիճակում։

Ազգային ժողովրդավարական միության ղեկավարներից ոչ ոք այսօր գրասենյակում չէր, սակայն ԱԺՄ-ին մոտ կանգնած աղբյուրները հավաստիացրին, որ կուսակցությունը չի պատրաստվում նման հանդիպման գնալ, քանզի այս հրավերը ծիծաղելի է համարում մի իրավիճակում, ուր հարցականի տակ է հենց նախագահի լեգիտիմությունը։

■ Ըստ թուրքական թերթի, Երեւանի եւ Տրապիզոնի միջեւ հաստատվել է օդային կապ։ Թուրքական «Հյուրրիյեթ» թերթը գրում է, որ Հայաստանի ավիացիայի վարչությունը ձեռնարկել է Երեւան-Տրապիզոն օդանավային երթեւեկության ծառայություն։ ՅԱԿ-40 32 տեղանոց ինքնաթիռներն ամեն երկուշաբթի թռիչքներ կկատարեն Երեւանի եւ Տրապիզոնի միջեւ։ Ծառայության Թուրքիայի ներկայացուցիչն է Գոլդ Էյր ընկերությունը, որը Երեւան-Տրապիզոն չվերթի տոմսերը վաճառում է 175 դոլարով։ Թռիչքները, ըստ «Հյուրրիյեթի», սկսվել են նախորդ շաբաթվանից։

ՆՏ

Ցավակցություն

«Ազգ» օրաթերթի խմբագրությունը ցավակցություն է հայտնում իր գործընկերոջը լրագրող Նարինե Դիլբարյանին, նրա սիրելի մոր

ԼԱՐԻՍԱ ԱՆԴԱԼԱԹՅԱՆԻ

վաղաժամ մահվան կապակցությամբ։

ԱՀԱԶԱՆԳ

Կառուցվում է առանց համապատասխան թույլտվության

«Ազգ» թերթի խմբագրությանը

Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապի եւ համագործակցության հայկական ընկերության շենքի անմիջական հարեւանությամբ (Աբովյան փողոց 3) տուն են կառուցում։

Աբովյան փողոցի մի հատվածը (Հանրապետության հրապարակից մինչեւ Թումանյան փողոց) հանդիսանում է քաղաքաշինական հուշարձան եւ այդ տարածքում շինարարական ցանկացած աշխատանք կատարելը, ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, պետք է համաձայնեցվի ՀՀ մշակույթի նախարարության հուշարձանների պահպանության վարչության եւ համապատասխան այլ կազմակերպությունների հետ։ Համաձայն մեզ հասած տեղեկությունների՝ կառուցողը համապատասխան թույլտվություն չունի։

1986 թ., երբ ծրագրված էր բարձրահարկ շենքերով կառուցապատել քաղաքի կենտրոնը, բնապահպանական շարժման կողմից կազմակերպված պիկետների եւ մասնակիցների ջանքերի շնորհիվ իշխանությունները հրաժարվեցին այդ ծրագրից։

Խնդրում ենք, «ԱԶԳ» թերթի միջոցով այս ահազանգը հասցնել Երեւան քաղաքի գլխավոր ճարտարապետին, նաեւ՝ կառուցողին։ Հույս ենք հայտնում, որ հենց ինքը՝ կառուցողը, կհրաժարվի ապօրինի գործողություններից եւ խնդիրը օրինական լուծում կստանա։

ՀԱԿՈԲ ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ
Հայաստանի կանաչների միության նախագահ

Տեխնիկական օժանդակության ծրագիր՝ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Հանրապետության 10 համայնքների ղեկավարներ մարտի 13-ին ՀՀ կառավարման դպրոցում փոխըմբռնման հուշագիր ստորագրեցին Քաղաքների կառավարման միջազգային ասոցիացիայի (ICMA) եւ կառավարման դպրոցի հետ, որով նրանք պարտավորվեցին ապահովել իրենց համայնքների ներկայացուցիչների մասնակցությունը ICMA-ի կողմից կազմակերպված «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների մունիցիպալ բարեփոխումների» ծրագրին։

Ծրագիրն իրականացնում է ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID)՝ Քաղաքների կառավարման միջազգային գործակալության միջոցով։ Այն նպատակ ունի աջակցել նորաստեղծ տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջեների կազմավորմանը, ցույց տալ տեխնիկական օժանդակություն, իրավական հարցերով խորհրդատվություն, ինչպես նաեւ ֆինանսների կառավարման բնագավառում Հայաստանի ինքնակառավարման մարմիններին ապահովել անհրաժեշտ ուսումնական նյութերով ու ձեռնարկներով։

Մարտի 20-ից, մասնակից համայնքների համար, կառավարման դպրոցում կսկսվեն ութամսյա սեմինար պարապմունքներ։ Սեմինարների միջեւ ընկած ժամանակահատվածում տեխնիկական օժանդակություն կկազմակերպվի նաեւ տեղերում։ Ըստ ICMA-ի խորհրդատու Սթիվեն Անլյանի, քանի որ հնարավոր չէր ծրագրում միանգամից ընդգրկել հանրապետության բոլոր 930 համայնքները, ուստի ընտրվել են մոդելային 10 համայնքներ, որոնք, ծրագիրը շարունակվելու դեպքում, իրենց փորձը կփոխանցեն մյուսներին։

Կազմակերպիչների հավաստմամբ, դասընթացներն ու տեղերում մեթոդական օգնությունը կլինեն ճկուն, կարտացոլեն իրական կյանքի պահանջներն ու կարիքները, տեղական իշխանությունների բյուջետավարման գործընթացի փոփոխությունները։

Հերթական միջնորդությունն այս անգամ չքննարկվեց

«Սեպտեմբերի 25/1»-ի դատավարությունը երեկ կրկին հիասթափություն պատճառեց դահլիճում հավաքվածներին։ Հակառակ մեր կանխատեսման, ամբաստանյալների խափանման միջոցը փոխելու վերաբերյալ նախորդ նիստում ներկայացված միջնորդությունն այս անգամ առհասարակ չքննարկվեց։ Ըստ դատական կոլեգիայի նախագահի եւ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266 հոդվածի, դատավարության ներկա փուլում (ապացույցների հետազոտում) նման միջնորդությունն անտեղի է։ Այս առիթով վիճաբանություններ ծագեցին դատապաշտպանների, հատկապես Ռուբեն Սահակյանի եւ դատավորի միջեւ։ Հաղթանակը, հասկանալի է, գրանցվեց դատավորի օգտին։ Մինչ այդ, երբ մերժվում էին նույն բովանդակությամբ միջնորդությունները, դատավորը եւ պետական մեղադրողը նշում էին դատավարության ընթացքում, բավարար հիմքեր ծագելու դեպքում, խափանման միջոցը վերանայելու հնարավորությունը։ Վերջինս, սակայն, թվում է, ձեւական է, եթե, ինչպես նշեց պրն դատավորը, համապատասխան միջնորդությունը կարող է քննարկվել միայն ապացույցների հետազոտումից (ամբաստանյալներին, վկաներին լսելուց) հետո միայն, քանի որ վերջինիս ավարտից մինչեւ դատավարության ավարտ հեռու չէ։

Ինչեւէ։ Դատական կոլեգիան լսեց ամբաստանյալ Սեյրան Մասոյանի ցուցմունքները։ Վերջինս նույնպես դատվում է Վազգեն Մանուկյանի թիկնապահների շարքում։ Ի դեպ, այս առնչությամբ Մասոյանն ասաց, որ «թիկնապահը» ձեռքի արտահայտությունն է, իսկ ինքը նման «պաշտոն» երբեւէ չի վարել։ Ըստ Մասոյանի, նախաքննական ցուցմունքները նույնպես «ծեծ ու ջարդի», սպառնալիքների եւ շանտաժի արդյունք են (նրան մասնավորապես սպառնացել էին իր աչքի առաջ բռնաբարել հարսնացուին)։ Մյուս ցուցմունքները քիչ էին տարբերվում նախորդ ամբաստանյալների ցուցմունքներից։

Երեկվա նիստն անցավ համեմատաբար լարված մթնոլորտում. դատավորը դահլիճից դուրս հրավիրեց ԿԸՀ ԱԺՄ ներկայացուցիչ Ֆիլարետ Բերիկյանին, որն ամբաստանյալի հերթական նկարագրությունը «ծեծ ու ջարդի» վերաբերյալ ուղեկցեց «բախտդ բերել է, ինձ 100 անգամ են ծեծել» արտահայտությամբ։ Նիստը նշանավորվեց նաեւ ոչ անհայտ Խաչիկ Ստամբոլցյանի զայրացին ելույթով։ Վերջինս, սակայն, խուսափեց Բերիկյանի «բախտից»։

Լ. Պ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը
«Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

– Մեր կազմակերպությունը իրականում համախմբում է Ադրբեջանի առաջատար լրագրողներին, որոնք կամավոր հիմունքներով ընդգրկվել են մեր միության մեջ, եւ անկախ իրենց հայացքներից, փորձում են աջակցել անկախ մամուլի զարգացմանը: Այս սեմինարում նշված խնդիրները եթե գոնե մասնագիտական համերաշխության արտահայտություն, իսկ հետո նախադեպ կստեղծվի, որը թույլ կտա լուծելու համատեղ խնդիրները:

– Իսկ Բաքվում եւ Երեւանում հանդիպելու հարցը:

– Նման գաղափարներ վաղուց վաղնից կան, բայց դա չի կարող լուծվել մեր կազմակերպությունների միջոցով, քանի որ առնչվում է այդ մրցույթին կնդաստի նաեւ այն, որ շարունակվում է հրադադարը: Ի դեպ, չորորդ իշխանությունը նոր քայլ է առնում նախկին Խ. Միության տարածքում, եւ չնայած դժվարություններին, այնուամենայնիվ ձեւավորում է հասարակական կարծիք: Այս իմաստով, լրագրողները կարող են ազդել նաեւ իրենց ղեկավարությունների

ՄԱՄՈՒԼ

Կկարողանա՞ն հայ եւ ադրբեջանցի լրագրողները հանդիպել Բաքվում եւ Երեւանում

Ինչպես տեղեկացրել էինք երեկվա համարում, Թաքախմելայի սեմինարի գլխավոր թեմաներից էր լրագրողական համագործակցությունը, որի շուրջ զրույցը շարունակեցինք Ադրբեջանի «Յենի Նեսիլ» լրագրողական միության ծրագրի ղեկավար Նասիգ Չարբալիեւի հետ:

30 տոկոսով իրականացվեն, ապա մենք այստեղ իզուր հավաքված չենք լինի: Կարեւոր է նաեւ, որ ամեն անգամ հրավիրվեն նոր լրագրողներ, որպեսզի միմյանց ճանաչողների շրջանակը մեծանա: Այդ դեպքում յուրաքանչյուր ոք վերադառնալով իր երկիրը, կփորձի գրել իր տպավորությունների մասին:

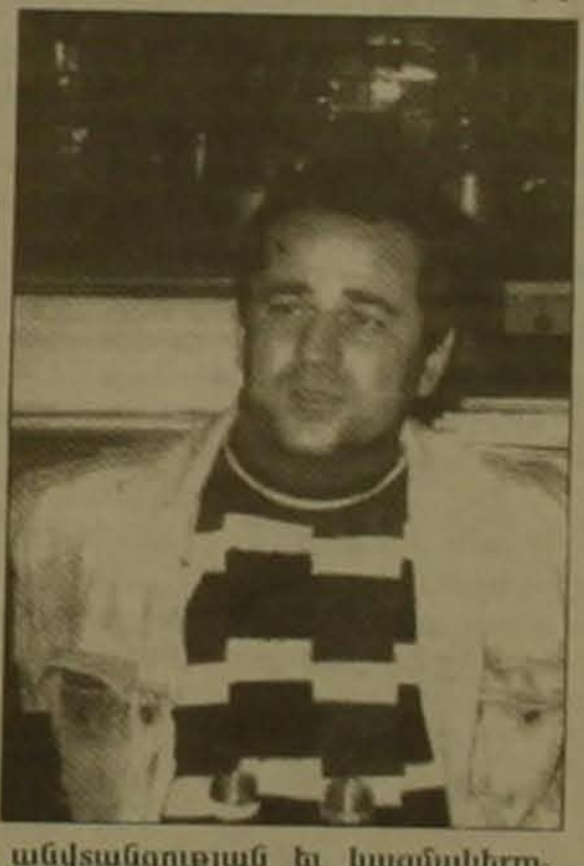

– Ինչպե՞ս եք պատկերացնում նման համագործակցությունը, երբ մեր շրջանում դեռեւս շարունակվում են հակամարտությունները:

– Լրագրողները պետք է հանուն իրենց երկրի ու ժողովրդի կարողանան հաղթահարել պետական մակարդակով ստեղծված կաղապարները եւ իրենց ներդրումը բերեն ընդհանուր գործին:

– Իսկ ինչպե՞ս կընդունվի Ադրբեջանում այն փաստը, եթե աւենք հայ լրագրողներն աջակցություն հայտնեն որեւէ ադրբեջանցի գործընկերոջ իրավունքների ոտնահարման առնչությամբ:

– Իմ կարծիքով, դա դրական արձագանք կստանա: Նախ, կլինի անվտանգության եւ կազմակերպչական հարցերի հետ: Դա պետք է լուծվի ամենաբարձր մակարդակով: Նման ծրագիր կարող է ներկայացնել կողմերից յուրաքանչյուրը, եւ աշխատել, որ իր տարածքում այն իրականանա: Ինձ թվում է, որոշակի գործողությունների վրա:

– Ինչպիսի՞ն է այսօր Ադրբեջանում մամուլի վիճակը:

– Վերջին հինգ տարիների ընթացքում անկախ մամուլը մեծ թափով զարգացավ: Եթե նախկինում այն տնտեսապես թույլ էր, ապա այժմ Բաքվում հայտնվել են խոշոր ընկերություններ եւ գործարարներ, որոնք խթանում են տարբեր ծառայությունների, այդ թվում նաեւ թանկերի ստեղծմանը: Այսինքն, առաջ է եկել գովազդատուների մի խավ, որն էլ իր հերթին նպաստում է նոր թերթերի ու ամսագրերի ստեղծմանը: Որոշ թերթեր տպագրվում են Թուրքիայում:

– Իսկ գրաքննության խնդիրը:

– Այժմ այդքան էլ սարսափելի չէ, ինչպես 3-4 տարի առաջ: Կա գրաքննություն, որը լրագրողների «ատյանն է դառնում», բայց նրանք էլ արդեն հարմարվել են եւ նույնիսկ սիրում են այդ գրաքննությունը, քանի որ շարունակում են պայքարել: Հաճախ քննադատական հոդվածները լույս են տեսնում առանց միջամտությունների:

Ա. Հ.

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Պայմանագիրը համապատասխանում էր ՀՀ Սահմանադրությանը

Երեկ ՍԴ-ի հերթական նիստում քննության էր դրված «ՀՀ Սահմանադրությանը Հայաստանի եւ միջազգային զարգացման ընկերակցության միջեւ կնքված ժամանակավոր հիմնադրամ Զարգացման վարկի (Ձեռնարկությունների զարգացման ծրագիր)» համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանելու մասին հարցը: Այն ստորագրվել էր այս տարվա հունվարի 13-ին, ՀՀ-ի եւ միջազգային զարգացման ընկերակցության միջեւ, ՀՀ-ի տնտեսական եւ սոցիալական զարգացմանը նպաստելու, առեւտրային բանկերը, ֆինանսական եւ այլ հաստատությունները հզորացնելու, մասնավոր ձեռնարկություններին տեխնիկական օգնություն տրամադրելու եւ վարկավորման միջոցով արտադրողականությունն ու արդյունքների որակը բարձրացնելու եւ արտահանման շուկայի ունակությունները հզորացնելու նպատակով: Ժամանակավոր հիմնադրամի կողմից տրամադրված զարգացման վարկի գումարը կազմում է 11 մլն 600 հազար՝ փոխառության հատուկ իրավունքներին համարժեք գումար տարբեր տարադրամներով (16.75 մլն դոլարին համարժեք): Վարկային համաձայնագրի ավարտական ժամկետը սահմանված է 2002 թ. հուլիսի 1-ը: Այն տրամադրվել է միջազգային զարգացման ընկերակցության ստանդարտ պայմաններով 35 տարի մարման, 10 տարի արտոնյալ օգտագործման ժամկետով եւ առանց տոկոսադրույքի, 0.75 տոկոս տարեկան սպասարկման վճարով եւ չվճարված վարկի հավելեկերեններից 0.05 տոկոս պարտավճարով պայմանագրի հաստատումից 60 օր հետո: Համաձայնագրի վերաբերյալ դատարանում ՀՀ նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչն էր ՀՀ էկոնոմիկայի նախարար Վահրամ Ավանեսյանը: Դռնփակ խորհրդակցությունից հետո հրապարակվեց, որ համաձայնագիրը համապատասխանում է ՀՀ Սահմանադրությանը:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՓԱՐՅԱՆ

ԼՂՀ. Ավանդների վճարումը օրվա խնդիր

1987-ի տվյալներով, ԼՂ խնայբանկերում եւ կենտրոնական բանկում քաղաքացիների ավանդների չափը հասնում էր 460 մլն խորհրդային ռուբլու: Ազգային դրամի ընդունումից եւ համապատասխան ինդեքսավորումից հետո այդ գումարը վերածվեց 5 մլն դրամի: ԼՂՀ ազգային բանկի վարչության նախագահ Կամո Ներսիսյանի տեղեկատվությամբ, քաղաքացիների ֆինանսական կորուստները փոխհատուցելու խնդիրը գտնվում է ԼՂՀ ղեկավարության չթուլացող ուշադրության կենտրոնում: Ամենայն հավանականությամբ, ֆինանսական փոխհատուցումը կիրականացվի աստիճանաբար, ըստ ավանդատուների տարիքային ցենզի: Առայժմ հայտնի չէ, թե երբ կսկսվի խորհրդային իշխանությունների օրոք ավանդ դրված գումարների վճարումը:

Վ. Ա.

«Արցախինվեստը» կբուլացնի սոցիալական լարվածությունը

«ԼՂՀ-ի կառավարության կողմից վերջերս ստեղծված «Արցախինվեստ» հիմնադրամի հիմնական նպատակը սոցիալ-տնտեսական զարգացման կարեւորագույն խնդիրների, մասնավորապես փոքր ձեռնարկատիրական օբյեկտների ստեղծման խթանումն է»: Այս մասին ասաց ԼՂՀ փոխվարչապետ Ժիրայր Պողոսյանը, հանդես գալով ԼՂՀ հեռուստատեսությամբ: «Արցախինվեստի» գործունեությունն ուղղված կլինի ԼՂՀ տնտեսության վերականգնմանն ու կայացմանը, փոքր բիզնեսի զարգացմանը, նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը եւ սոցիալական լարվածության թուլացմանը: «Արցախինվեստը» կզբաղվի նաեւ արտասահմանյան կազմակերպությունների տրամադրած վարկերի նպատակային տեղադրմամբ: «Արցախինվեստ» հիմնադրամը կունենա փորձագիտական հանձնաժողով, որը կքննարկի ներկայացրած բոլոր բիզնես-պլանները: Պայմանագրերի կնքումը կիրականացվի նաեւ Լիզինգի սկզբունքներով:

Վ. Ա.

ՄԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՈԴԻՍԱԿԱՆ

13 երեխաների «ավազակ ու արկածախնդիր» մայրը խնդրում է չմոռանալ տրված խոստումները

Լարիսա Հովսեփյանի մասին, որն իր խնամքի տակ է առել 13 երեխաների (5-17 տարեկան) եւ հիմա ապրում է Արմավիրի մարզի Շահումյան գյուղին կից թռչնաբուծական ավանում, շատերը գիտեն: Երեկվա նրա այցը «Ազգի» խմբագրատուն նպատակ ուներ իրեն տրված խոստումներն թերթի միջոցով ուշացնողներին հիշեցնել այդ մասին: Սեպտեմբերի 18-ին, նախագահի ընտրարշավի ժամանակ, էջմիածնում տիկին Հովսեփյանը Լ. Տեր-Պետրոսյանին է հանձնում խնդրագիր, ուղղված նախագահին եւ նրա տիկնոջը: Առաջին հերթին խնդրելով լուծել իրենց ընտանիքի կարգավիճակ շնորհելու հարցը, տիկին Հովսեփյանը հայցում է նաեւ ապահովել մի շարք սոցիալական պահանջներ, հատկացնել իրենց էջմիածին քաղաքում լուծարված մանկապարտեզներից մեկի կամ Զվարթնոցի արդեն քայքայվող ջերմոցի շենքը, 10-15 հեկտար հող, կով, խոզ, գյուղատնտեսական մեքենաներ: «Այդ նամակում մոռացել էինք միայն նշել ինձ կենսաթոշակով ապահովելու խնդիրը, կարծելով արդեն, թե բոլոր հարցերը լուծվել են»: Նախագահին անձամբ հայտնել է, որ անշուշտ, կօգնեն նրան, իսկ մինչեւ սեպտեմբերի 22-ը այդ հարցով կազմված երկու հանձնաժողովների անդամները՝ ծանոթանալով իրենց պայմաններին, ուրախությամբ են վերաբերվել եւ անհապաղ համարել օգնությունը: Սակայն ընտրություններից հետո այցելելով նախագահի ընդունարան, տիկին Լարիսան նկատել է, որ Արմավիրի շրջանից ստացված 130-ից ավելի դիմումների շարքում իրենցը զբաղեցնում է նախավերջին տեղը: «Խնդիրներից չորսն էին ներգրավված՝ կարգավիճակ, տարածք, 10 հեկտար եւ կովեր հատկացնելու մասին, բայց դրա համար էլ երեխաներս չափազանց ուրախ էին»:

Լ. Հովսեփյանը դիմում է Արմավիրի մարզպետ Սեդրակ Հովհաննիսյանին, որը 10 հազար դրամ օգնություն տալով, խնդրում է սպասել մինչեւ էջմիածնի քաղաքապետի ընտրությունները: «Տիկին Լ. Տեր-Պետրոսյանի գործավարուհին՝ Անահիտ Մարտիրոսյանը, սիրալիր խնդրեց ինձ սպասել, մինչեւ

մարզպետների իրավունքների իրավաբանական սահմանների ճշգրտումը»:

Քաղաքապետ ընտրված Երվանդ Աղվանյանին տիկին Լարիսան անիմաստ է համարում դիմել, որովհետեւ որեւէ փաստաթուղթ, կարգադրություն քաղաքապետարան չի ուղարկվել: Դրանից հետո կրկին նախագահի նստավայր այցելության ժամանակ նրան «մայր Լարիսա» անվանողները դիմավորել են «ավազակ, արկածախնդիր» բառերով, «Ինչպե՞ս եք պահում այս երեխաներին»: Լ. Հովսեփյանն արդարանում է, որ հենց այդ պատճառով է նրանց դիմում: Մինչ այդ իր պայմանները լավ են եղել: Ժամանակին բազմաթիվ ձեռնարկություններ (հացի, պահածոների գործարանները, կաթի, մսի, ձեթ-օճառի կոմբինատները, պարենի եւ մթերումների նախարարության բոլոր բաժինները) այնչափ էին օգնել, որ կարողացել է իր հերթին օգնել նաեւ հարեւանությամբ ապրող աղետի գոտու 17 ընտանիքի, Ստեփանակերտից որոշ ժամանակ իրենց կողքին հանգրվանած 200 աշակերտների:

Հիմա ընտանիքն ապրում է կնքահոր՝ թռչնաբուծականի տնօրեն Ա. Յայլոյանի տրամադրած ճաշարանի շենքում, իսկ տիկին Հովսեփյանն ամենօրյա խնդրանքներով մթերք է հայթայթում զորամասերից: Նրանց շարունակում է օգնել Երեւանի ալրաղաց գործարանը: Եվրախորհրդի՝ Հայաստանում գործող մի շարք կազմակերպությունների գործունեության դադարումը («Կերակրեք երեխաներին», CARE, AIF) նույնպես հարվածում է նրանց: LGS կազմակերպությունը խոստացել է միանվագ 7 հազար դոլար տրամադրել բնակարանը նորոգելու համար, եթե լուծվի ընտանիքի կարգավիճակի հարցը: Տիկին Հովսեփյանը կարծում է, որ ճաշարանը, ուր հիմա ապրում են, այդ գումարով խելքի չի բերվի, եւ լավ կլիներ տրամադրեին լուծարված մանկապարտեզի շենքը: Հարմար առիթը չկորցնելով, նա խոսք ուղղեց նաեւ ֆինանսների փոխնախարար պրն Ալիկյանին (նա կարգադրել է երեխաների 95-96-ին չտրված նպաստներից 96 թ. գումարը տրամադրել Լ. Հովսեփյանին)՝ բացառության կարգով հատկացնել նաեւ 95 թ. գումարները:

Անահիտ Մարտիրոսյանը մեզ հայտնեց, որ տիկին Հովսեփյանին խնդրել է գրավոր դիմում ներկայացնել իրենց գրասենյակ՝ հարցին ընթացք տալու համար: «Մինչեւ այժմ նա այդ չի արել»: Իսկ նախագահի աշխատակազմից Ֆ. Ենգիբարյանը տեղեկացրեց, որ թեպետ խնդրով զբաղվում է առաջին տիկնոջ բարեգործական առաքելություն ունեցող գրասենյակը, սակայն առաջիկայում իրենք հանդիպելու են Լ. Հովսեփյանին, քանի որ զանգահարել է եւ հայտնել, թե ընտանիքի կարգավիճակի հետ կապված խնդիրներ կան: «Վերջերս «Կոմսոմոլսկայա պրավդայում» թղթակցություն էր տպագրվել, ուր ասվում էր, թե նրանց ընտանեկան մանկատան կարգավիճակ է շնորհված: Դա ինձ շատ ուրախացրեց: Բայց այդպիսի պաշտոնական տեղեկություն ես չունեի: Աշնանը մեր այցերի ժամանակ տեսանք, որ քան ծանր իրավիճակում են նրանք գտնվում, եւ կարծում ենք, որ չի կարելի թողնել 13 երեխաների բեռը այդ դալուկ կնոջ ուսերին: Փաստ է, որ սոցիալական պայմանները ոչ միայն նրանց դաստիարակության, այլեւ կենցաղի համար նորմալ պայմաններ չեն ապահովում»:

Ա. Գ.

ՎԱՆԱՁՈՐ

Նորաստեղծ «Որոնումը» կօգնի կարիքավորներին

Վերջերս Վանաձորում ստեղծվեց «Որոնում» հասարակական բարեգործական կազմակերպությունը, որի նախագահ Այդա Սարգսյանից տեղեկացանք կազմակերպության նպատակների եւ անելիքների մասին: «Որոնման» նպատակն է նյութական օգնություն ցուցաբերել երկրաշարժից տուժած, զոհված ու հաշմանդամ ազատամարտիկների ընտանիքներին, միայնակ թոշակառուներին եւ այլ կարիքավորներին, աջակցել վթարային շենքերի ամրացմանը, օժանդակել շրջակա միջավայրի եւ բնության պահպանության միջոցառումների իրականացմանը:

Նյութական եւ տեխնիկական միջոցներ ձեռք բերելու նպատակով գործնական կապեր կստեղծվեն տարածաշրջանի եւ հանրապետության հիմնարկ-ձեռնարկությունների, գործարար մարդկանց եւ անհատ ձեռներեցների հետ: Կապեր կստեղծվեն նաեւ արտասահմանյան բարեգործական կազմակերպությունների հետ համատեղ ձեռնարկություններ ստեղծելու, համակարգչային տեխնիկա ձեռք բերելու եւ միջազգային տեղեկատվական ցանցերի հետ կապեր հաստատելու համար: Այժմ կազմակերպության աշխատակիցները զբաղված են խիստ կարիքավորների ցուցակները ճշտելու, քարտարաններ ստեղծելու աշխատանքով: Առայժմ կարիքավորներին հնարավորություն կա օգնելու միայն դեղորայքով:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ
Վանաձոր

digitised by A.R.A.R.@

Կամաց-կամաց

Հայաստան, հունվար 1997

ԼՈՒԻԶ ՍԻՄՈՆ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Հայաստանում նոր գաղափարներ կամ ծրագրեր իրագործող ամեն մի օտարական լսել է այս խոսքերը. «կամաց-կամաց», որը բացի բառացի «դանդաղ» նշանակությունից, ունի նաեւ մի շարք այլ իմաստներ: Այն կարող է նշանակել «համբերատար եղիր», «մի օր կլինի», «կտեսնենք» եւ այլն, որոնցից յուրաքանչյուրը նույնքան աղոտ մի պատասխան է, ինչքան մյուսը եւ ունկնդրին ոչինչ չի խոստանում՝ կձեռնարկվե՞ն միջոցառումներ, թե՞ ոչ: Հայաստանում այս գործելաձեւը սովորական երեւույթ է եղել:

Խորհրդային ժամանակաշրջանում պատճառը պարզ էր: Վերջնական պատասխանը պետք է գար Մոսկվայից: Եվ մինչեւ այդ պատասխանը անցներ բյուրոկրատիայի յուրաքանչյուր աստիճան, անպայման ինչ-որ բան կորչում էր, քանի որ համապատասխան բաժինները կամ տատանվում էին գործել, կամ էլ գործում էին հանուն սեփական շահի: Երկրաշարժից մի տարի անց, սխալմամբ իմ ձեռքն ընկավ Հայաստանում գործող նյույորքյան մարդասիրական մի գործակալության ներկայացուցչի թղթակցությունը, որտեղ ասվում էր. «Գյումրիում հիվանդանոցի կառուցումը կանգ է առել: Նույնիսկ բարձրագույն մարմիններին դիմելն անօգուտ է: Մինչեւ հրամանը տեղ է հասնում կամ պայմաններն են փոխվում, կամ էլ համաձայնագրի դրույթները չեն հարգվում»:

Մինչ Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունն անկախության ձեռք բերելու առաջին օրից սկսած հստակորեն նշված է եղել եւ կիրառվել (անկասկած որովհետեւ ամբողջ բյուրոկրատիան ընդգրկված չի եղել այնտեղ), տնտեսական զարգացումն ընթացել է կամաց-կամաց սկզբունքով, նաեւ (նույնիսկ այդ ժամանակ) ի վնաս հասկացողության եւ օտարերկրացի ներդրողների:

Շրջափակման, պատերազմի, վառելիքի ու սննդի պակասության տարիների հերոսական վճռականությունն ու համբերատար տոկունությունը միացրել էին ժողովրդին եւ կառավարությանը: Մինչդեռ վերջին երկու տարիների հարաբերական անդորրն ու հանգիստը առաջ են բերել դառնություն եւ հուսահատություն, հատկապես Երեւանում: 1995-96-ի ընթացքում այցելուները (նրանց թվում նաեւ ես) զգում էին շոշափելի մի անհանգստություն եւ դժգոհություն, որն իր վճռական դերը կատարեց սեպտեմբերին նախագահական ընտրությունների արդյունքների հրապարակման եւ դրա վայրագ հետեւանքների ժամանակ: Այդ դժգոհությունը չի վերագրվում միայն ցածր աշխատավարձին կամ գործազրկությանը, այլ բարեփոխումների դանդաղ ընթացքին, կամաց-կամացի քաղաքականությանը:

Որպեսզի սխալ տպավորություն չթողնի հոդվածս, պետք է ասեմ, որ հակառակ դժվարություններին եւ բարդություններին, հունվարյան այցելությունս ինձ պարգեւեց նոր ոգեւորություն եւ ավելի մեծ հարգանք դեպի հայ ժողովրդի խիզախությունն ու բնածին ընդունակությունը:

Նոր մտածողության, նոր կառավարման մեթոդների եւ դրական գործողության կարիքն զգալիորեն մեծացել է: Կառավարությունն ու ժողովուրդը գիտակցում են դրա պահանջներն ու անհրաժեշտությունը: Որոշ բաժիններում երկար ամիսների լճացումից հետո, ես ականատես եղա զարմանալիորեն նորացած աշխուժության: Հրատապ գործելու մթնոլորտն արդեն զգացվում է: Եվ մի անգամ եւս ինձ համար պարզեցի հայրենակիցներիս ճկունությունը:

Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողմից Արմեն Սարգսյանի նշանակումը վարչապետի պաշտոնում բոլորի կողմից խիստ դրական գնահատվեց: Բայց հավանությունները միշտ էլ ընկերակցվում էին եթե «նրանք» թողնեն, որ փոփոխություններ կատարվեն բառերով, որտեղ «նրանքը» կառավարության բյուրոկրատական ապարատն է, եւ այն մի խումբ ձեռնարկատերերը, որոնք երկար ժամանակ է, ինչ վերահսկում են առեւտուրը հանուն իրենց իսկ բարօրության: Շատերի կարծիքով առաջիկա վեց ամիսները վճռական են լինելու: Մի քայլ դեպի ետ կամ առհասարակ ոչ մի քայլ չանելը հետագա հինգ տարիների ամբողջ առաջընթացն է հարցականի տակ դնելու: Կամաց-կամացի քաղաքականությունը այլեւս չի կարող գործել:

Անցած մի տարվա ընթացքում զգալի առաջընթաց է նկատվում Երեւանում: Տրանսպորտը գործում է անխափան: Գլխավոր ճանապարհներում հաճելի է տեսնել ավտոբուսների, տրոլեյբուսների եւ անհատական մեքենաների ազատ հոսք: Կանգառներում հազարավոր մարդկանց կուտակումների ժամանակներն անցյալի հուշ են դարձել: Սեփական մեքենաների համար բենզինը ճիշտ է թանկ, բայց առատորեն հայթայթվում է: Անհատական հաշվիչներ են տեղադրվել բնակարաններում եւ էլեկտրականությունն անխափան գործում է բոլոր նրանց համար, ովքեր վճարում են: Փողոցներն ու խանութները լուսավորված են մութ գիշերները, մեծապես փոխելով անցյալի դառը հիշողությունները: Խանութների ցանցը մեծապես ավելացել է: Վաճառքի է հանվել ամեն ինչ՝ հագուստեղենից էլեկտրական սարքավորումներից մինչեւ ոսկեղեն, ուտելիք եւ անհատական օգտագործման ամենատարբեր իրեր: Միջինարեւելյան շուկաների օրինակով բացօթյա շուկաներ են հայտնվել մի շարք փողոցներում, որտեղ ապրանքների գները, ըստ քո սակարկելու ընդունակությունների, կարող են նվազ լինել քան այլուր: Նրանք, ովքեր վճարունակ են, կարող են օգտվել կաբելային հեռուստատեսության ընձեռած հնարավորություններից՝ 3 խսալական ալիքներ NBC, CNN, TNT եւ Եվրանորություններ: Մոսկովյան հեռուստատեսությունը ամեն գիշեր անվճար հրամցնում է հոլիվուդյան ֆիլմեր՝ թարգմանված ռուսերեն, ինչպես օրինակ «Կազինոն», «Ժայռը», «Անկախության օրը» եւ այլն, որոնք բոլորն էլ անօրեն ճանապարհով են մուտք գործել Ռուսաստան:

Զարմանալի էր, երկար ժամանակ անց, դարձյալ տեսնել Նոր տարվա ճոխ սեղաններ բնակարաններում: Շատերը վերջին պահին որոշեցին իրենց հյուրերին անպայման կոկա-կոլա հյուրասիրել: Եվ քանի որ ըստ հայկական սովորության ոչ թե վեց, այլ 24 հատով էին գնում, գործարանը ստիպված եղավ հեռուստատեսությամբ ներողություն խնդրել իր հաճախորդներից պատշաճ սպասարկումը չապահովելու համար:

Դատելով խանութներում գնումներ կատարողներից, փողոցներում երթեւեկող թանկարժեք մեքենաներից, նոր բնակելի տների կառուցումից եւ լավ հագնված մարդկանց տեսքից, անկասկած, Երեւանում արագորեն ձեւավորվում են միջին եւ բարձր խավերը:

Յոթ տարի է անցել հեղափոխության օրվանից: Նոր սերունդն արդեն սկսել է մոռանալ խորհրդային իշխանությունն ու նրա գաղափարախոսությունը: Նա ազատ է այժմ որոշելու իր ապագան, ներկայացնելու իր տեսակետը, նույնիսկ եթե ժողովրդավարությունն ամբողջ թափով չի ներթափանցել նորանկախ հանրապետություն, մարդիկ, մեծ թե փոքր, համենայնդեպս, ձգտում են դրան: Եվ եթե կան դեռ նախկին ոճով ապրողներ ու մտածողներ, ապա նրանց թիվը օրեցօր նվազում է:

Սրանք լավ լուրեր են: Բայց մինչ առեւտրական նոր ձեռնարկությունները, ռեստորաններն ու խանութները հաճույք եւ ոգեւորություն են առաջացնում երկրում, նրանք չեն կարող գործազուրկների շարքերը նվազեցնել: Որոշ շրջաններում, որտեղ արդյունաբերություն կա (ցեմենտի գործարան, ալրաղաց կոմբինատ, քարհատման ձեռնարկություն, եւ այլն) բնակչության հիսուն տոկոսը դեռեւս անգործ է: Այլ շրջաններում, որտեղ մի ժամանակ խորհրդային գործարաններում աշխատում էին 5-8 հազար բանվորներ, բնակչության միայն 10 տոկոսն է զբաղված աշխատանքով: Մյուսները առեւտրով են իրենց գոյությունը ապահովում, կամ էլ պարզապես աղքատության մակարդակից էլ ցածր գոյավիճակ պահպանում: Հեշտ չի լինելու այդ մարդկանց վերստին ներգրավել աշխատուժի բանակում: Ժամանակակից արդյունաբերությունը աշխատատեղերով չի ապահովում մարդկանց:

Տրիա Էպսիլոն հունական ֆիրմայի կողմից Երեւանում բացված կոկա-կոլայի գործարանը, օրինակ, որն օրական մոտ 200 հազար շիշ է արտադրում, ունի հոսքային գծի վրա աշխատող ընդամենը 10 բանվոր: Խորհրդային ժամանակներում երեւի այդ թիվը կլիներ ոչ պակաս քան 200:

Երեւանից դուրս քիչ շինարարական աշխատանքներ են կատարվում: Այս ու այն կողմ տեղավորված ռեստորաններն ու հյուրանոցները, որոնք մի ժամանակ ծառայում էին կուսակցության վերնախավին, այժմ անգործության են մատնված, քանի որ կառավարության անդամներն ու հարուստ անհատները գերադասում են շրջագայել աշխարհով մեկ: Հրազդանում ռեստորանի մի սեփականատեր խոստովանում է, որ նախկինում ամսական 18 հազար ռուբլի էր վաստակում եւ 30 հոգու աշխատեցնում: Այժմ ավելի նվազ աշխատակազմով հազիվ ծայրը ծայրին է հասցնում:

Նույնիսկ հողի սեփականաշնորհումը չի ընդլայնել հողագործի հնարավորությունները: Աղքատ շրջաններում նոր հողատերերը բավականաչափ նյութական միջոցներ չունեն տրակտոր վարձելու կամ նավթ գնելու: Այլ վայրերում գյուղացիները հազիվ կարողանում են իրենց ընտանիքների կարիքները հոգալ ամռան եւ աշնան ամիսներին, բայց ոչ ձմռան հոգսաշատ շրջանին: Այդ բոլոր վայրերում էլեկտրականությունը ենթակա է մեկ հոսքային համակարգի, այնպես որ եթե բոլորը չվճարեն, գյուղը կզրկվի էլեկտրականությունից:

Սա է կյանքի ընդհանուր պարզեցված պատկերը Հայաստանում այսօր: Իրականում այն ավելի բարդ է: Ուսուցիչների, բուժքույրերի կամ կառավարության պաշտոնյաների միջին աշխատավարձը կազմում է ամսական 35-45 դոլար, որը ճիշտ է, բարձր է անցյալ տարվա վճարումներից, բայց դեռ շատ է ցածր է 150-250 դոլարի նվազագույն չափից, որն անհրաժեշտ է պատշաճ կյանք վարելու համար: Շատերը երկու-երեք աշխատանք են կատարում, երբեմն թերանալով մեկում կամ մյուսում, բայց առնվազն գոհ, որ ամսվա վերջում գոնե բավականաչափ գումար ձեռք կբերեն: Եթե ընտանիքում երկու-երեք հոգի նման ձեւով վարվեն, ապա այդ ընտանիքի վիճակը կարելի է բարվոք համարվել: Ուրիշները ծառայությունների դիմաց կաշառք են վերցնում: Ասում են, իրավաբանական ֆակուլտետ ընդունվելու համար, օրինակ, 5000 դոլար են պահանջում, իսկ բժշկական համալսարանի համար 15 հազար դոլար: Որոշ մարդիկ նույնիսկ վճարում են կառավարական պաշտոններ ձեռք բերելու նախարարությունում, քաջ գիտակցելով, որ հետագայում աշխատանքը կհատուցի նրանց: Սա ճիշտ է ոչ միայն Հայաստանի, այլ նախկին Խորհրդային Միության այլ հանրապետությունների համար:

Այս սեւ շուկայական տնտեսության շտապ լուծում չկա: Ինչպե՞ս կարող է մեկը գոհանալ 35 դոլարով, երբ հնարավորություն ունի ավելի մեծ գումարներ վաստակելու:

Մեկուկես տարի է, ինչ կառավարությունը նախատեսում է բժշկական խնամքի համար վարձ սահմանել, թողնելով միայն հատուկենտ հիվանդանոցներ, որ ձրի սպասարկեն կարիքավորներին, բայց դեռեւս այդ հարցը իր վերջնական լուծումը չի գտել: Այսօր, ինչպես նախկինում, համարյա ամեն մի հիվանդ հիվանդանոց է մտնում գրպանը լեցուն դոլարով կամ դրամով, քանի որ անպայման պետք է վճարել բժշկին, բուժքրոջը եւ այլ ծառայություններ մատուցողներին: Միայն Երեւանում մոտ 100 հազար մարդ է ընդգրկված բժշկական սեկտորում: Բոլորն էլ ստանում են ցածր աշխատավարձ, բայց անպաշտոն կերպով վաստակում ավելին: Վերջերս առաջնակարգ հիվանդանոցներից մեկում տեղավորված ՀԲԸՄ-ի պլաստիկ եւ վերականգնողական վիրահատության կենտրոնում (որտեղ բուժումը ձրի է) հարյուր հիվանդների շրջանում անցկացված հարցումները ցույց տվեցին, որ հիվանդների 60-70 տոկոսը ի վիճակի է վճարել 100-ից մոտ 500 դոլար ըստ վիրահատության բարդության: Նման եկամուտով կենտրոնը կկարողանար 30 տոկոսով ավելի մարդկանց սպասարկել ձրի, վճարել ծառայողների աշխատավարձը եւ հարկերը եւ դեռ հոգ տանել կենտրոնի պահպանման ու վերանորոգման: Կենտրոնը որոշ ժամանակ է, ինչ անցել է ախտորոշման ստուգումների համար այցելու հիվանդներից գումար գանձելուն, որով օրական մոտ 300 (կամ ամսական մոտ 6000) դոլար եկամուտ է մուտքագրվում հիվանդանոց:

Քանի որ այս վճարովի բուժման ծրագիրը պետք է կիրառվի շուտով (այդպես ասում են), ես խնդրեցի իմանալ, թե հիվանդներին զգուշացնելո՞ւ են, որ այլեւս կողմնակի վճարումներ չկատարեն անձնակազմի անդամներին: Թե՞ չէ հիվանդների «բեռը» կրկնապատկվելու է, կրկնապատկելով նաեւ արդարացի դժգոհությունը: Պատասխանը եղավ «Կամաց-կամաց: Մենք չենք կարող միանգամից ամեն ինչ փոխել»:

Իսկ առավել զայրացնողն այն է, որ մինչեւ այժմ չեն կատարվել ոչ հիվանդանոցի, ոչ էլ աշխատակազմի եկամուտների եւ ծախսումների համապատասխան ուսումնասիրություններ: Մեր հաշվումներով, ժամանակի ընթացքում կարելի է բավականաչափ եկամուտ ունենալ այդ հիվանդանոցում, որպեսզի նոր սարքավորումներ գնվեն, նվազեցվի կառավարական բյուջեից հատկացումները եւ որ ամենակարեւորն է, նոր ղեկավարման օրինակելի հաստատություն դառնա հիվանդանոցը:

Չարաբաստիկ, արատավոր շրջանակ է, քանի որ այդ սեւ շուկայական տնտեսությունում հարկեր չեն վճարվում, որոնցից օգտվեր ամբողջ երկիրը: Անհատական հարկերը չափազանց բարձր են: 45 դոլար ստացողն էլ 35 տոկոս հարկ է վճարելու, 4500 դոլար ստացողն էլ: Ովքեր կառավարական վճարման ցուցակներում չեն, նախընտրում են կանխիկ փողը, որպեսզի խուսափեն հարկերից: Միեւնույն ժամանակ ձեռնարկատերերն իրենք էլ գոհ են իրավիճակից, քանի որ չեն ցանկանում աշխատավարձերն ավելացնել այնքան, որ ընդգրկեն հարկերը: Օտարերկրացի մի ներդրող ինձ ասաց, եթե գումարենք ծառայողների հարկերը, թոշակները, նպաստները եւ կորպորատիվ եկամտահարկերը, ապա գումարը կլինի 98 տոկոս: Կառավարությունը գիտակցում է այս եւ հուսով ենք, հարցը շուտով քննարկվելու է համապատասխան ատյաններում: Կամաց-կամացը երկիրը զրկելու է հսկայական հարստությունից:

Ամեն ամիս օտար ընկերություններն էլ ավելի են շահագրգռվում ներդրումներ կատարելու Հայաստանում: Երկու շաբաթվա իմ այցելության ընթացքում Նյու Յորքից մի ինվեստիցիոն ֆիրմա, ճապոնական մի բանկ, մի միջազգային ավիաընկերություն, մի ոսկեմշակման եւ մի նավթային ընկերություն աշխատանքային հնարավորություններ էին որոնում Հայաստանում: Պետք է քաջալերել զբոսաշրջիկությունը միջազգային ավիաընկերություններին: Զբոսաշրջիկությունը հատկապես Հայաստանի նման պատմական վայրերով հարուստ երկրի եւ հյուրընկալ ժողովրդի համար զարգացման լավագույն միջոցներից մեկն է: Բայց դրա համար անհրաժեշտ է, որ ներդրման օրենքները հստակ լինեն, հարկերը արդարացի, կառավարական նախարարությունները համագործակցող: Պետք է վերջ տալ անհատների «տարածքային» մենոպոլիային: Հուսահատված օտարերկրացի ներդրողների պատմությունները խիստ անհանգստացնող են: Օտար գործարարները պատրաստ չեն վեց անգամ Հայաստան այցելել պարզապես մեկ պայմանագիր կնքելու կամ վերանայելու համար: Նրանք շահագրգռվածությունը կկորցնեն, եթե կասկածեն, որ իրենց խաբում են կամ ամեն ինչ խճճված է: Կամաց-կամացը նրանց գործելու ոճը չէ:

Հայաստանը երկար ճանապարհ է անցել: Գործարք (բիզնես) բառը այլեւս նվաստացուցիչ բառ չէ: Ոչ էլ շահույթը վիրավորեցնող: Բայց երկուսն էլ առայժմ անհաս մարդկանց ձեռքում են հայտնվել: Ժամանակն է, որ մի հարված էլ տրվի նախկին խորհրդային համակարգի այս արմատացած երեւույթին: Կառավարությունը, որը դեռ անթիվ անհամար կրթական, բժշկական եւ արդյունաբերական հիմնարկների տերն ու տնօրենն է, պատրաստ է արագացնել բարեփոխումների թափը: Եկամուտ, եկամուտ եւ դարձյալ եկամուտ: Ճիշտ է, այդ գործընթացում բնակչության որոշ մասը տուժելու է, բայց երկիրը կառուցելու այլ ելք չկա:

«Կամաց-կամացն» այլեւս չի կարող պատասխան հանդիսանալ կուտակված հարցերին:

Թարգմ. ՀԲԸՄիության AGBU հանդեսի 1997 փետրվարի համարից

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

1997 թվականի մայիսի 23-ին Իրանում կայանալիք նախագահական ընտրություններին քաղաքական տարբեր ուժերի ու հոսանքների կողմից առաջադրվել են 9 թեկնածուներ: Սակայն Իրանի ներկա նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին այլեւս հնարավորություն չուներ առաջադրվելու, քանի որ ըստ Իրանի Սահմանադրության, նախագահը իրավասու է անընդմեջ նախագահել միայն երկու ժամկետով:

ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

Նախագահական ընտրություններ Իրանում

Առաջադրված թեկնածուներից 6-ը ներկայացնում են Իրանում իշխող իսլամական վարչակարգում առկա քաղաքական հոսանքները:

ա) Աջ պահպանողականներ. կրոնաքաղաքական ուժեղ հոսանք է, որը ձեւավորվել է «Ջամեյե Ռուհանյաթե Մոբարեզ» (Մարտնչող հոգեւորականության համայնք) կազմակերպության շուրջ: Աջ պահպանողականները, որոնք քաղաքական եւ տնտեսական բնագավառներում ազդեցիկ լծակներ են տնօրինում, դեռեւս 1996 թվականի նոյեմբերի սկզբին պաշտոնապես որպես Մարտնչող հոգեւորականության համայնքի թեկնածու են առաջադրել Իրանի չորրորդ եւ այժմյան հինգերորդ խորհրդարանի նախագահ հոջաթոլեսլամ Ալի Աքբար Նաթեղե Նուրիին:

բ) Ձախ իսլամական հոսանք. «Մաջմայե Ռուհանիյունե Մոբարեզ» (Մարտնչող հոգեւորականների միություն) կազմակերպությանը հարող ուժերն են, որոնք իսլամական հեղափոխությունից հետո առաջին տասնամյակին թե կառավարությունում, եւ թե խորհրդարանում մեծամասնություն էին կազմում: Մարտնչող հոգեւորականների միությունը Իրանում խորհրդարանական չորրորդ ընտրություններում լուրջ պարտություն կրելով աջ պահպանողականներից, դադարեցրեց իր քաղաքական գործունեությունը, սակայն 1996 թվականի հոկտեմբերի 15-ին կազմակերպության կենտրոնական խորհուրդը որոշում ընդունեց գործունեությունը վերսկսելու մասին: Նման որոշումը մեծ հավանականությամբ նախագահական ընտրություններին կարեւոր դեր ստանձնելու եւ գործուն մասնակցություն ցուցաբերելու նպատակ է հետապնդում: 1997 թվականի հունվարի վերջին ձախ իսլամականները նախագահական ընտրություններում թեկնածու առաջադրեցին Իրանի նախկին մշակույթի եւ իսլամական կողմնորոշման նախարար, Իրանի ազգային գրադարանի տնօրեն, նախագահ Ռաֆսանջանիի խորհրդական հոջաթոլեսլամ Սեյեդ Մոհամեդ Խաթեմիին:

գ) Չափավորականներ, որոնք հայտնի են որպես տեխնոկրատներ եւ բարենորոգիչներ: Քաղաքական այս հոսանքը կարելի է համարել աջ պահպանողականների ճյուղավորում, ներկայացնում է նախագահ Ռաֆսանջանիի համախոհների շրջանակը: Չափավորականները 1996 թվականի խորհրդարանական ընտրություններում հանդես եկան «Իրանի կառուցողականության սպասավորներ» ինքնակոչմամբ, այդուհետ կոչվում են այդ անվամբ: Թեեւ քաղաքական այս հոսանքի կողմից հավանական թեկնածուներ էին համարվում Թեհրանի քաղաքապետ Ղոլամ Ռեզա Քյարբասչին եւ փոխնախագահ Հասան Հաբիբին, սակայն այդ հարցի երկար քննարկումից հետո, ի վերջո, 1997 թվականի մարտի 7-ին Իրանի կառուցողականության սպասավորների գլխավոր դեմքերի՝ կենտրոնական բանկի տնօրեն Մոհսեն Նուրբախշի, Թեհրանի քաղաքապետ Ղոլամ Ռեզա Քյարբասչիի եւ փոխնախագահներ Ռեզա Ամրոլլահիի, Աթաոլլահ Մոհաջերանիի, Մոհամեդ Հաշեմի եւ Մոստաֆա Հաշեմի Թաբայի մասնակցությամբ գումարված խորհրդակցությունում որոշում ընդունվեց պաշտպանել ձախերի կողմից ներկայացված Մոհամեդ Խաթեմիի թեկնածությունը: Հարկ է նշել, որ Մոհամեդ Հաշեմին (նախագահ Ռաֆսանջանիի եղբայր) խիստ դեմ է հանդես եկել նման որոշմանը, պնդելով առանձին թեկնածուի առաջադրման անհրաժեշտությունը: Իսկ Մոհամեդ Խաթեմին, թեեւ Մարտնչող հոգեւորականների միության թեկնածու է, սակայն նրա քաղաքական հայացքները միանգամայն չափավորական են եւ համընկնում են Իրանի կառուցողականության սպասավորների տեսակետներին: Չափավորականների նման որոշումը կտրուկ կմեծացնի համատեղ թեկնածուի հաջողության հավանականությունը խորհրդարանի նախագահ Նաթեղ Նուրիի դեմ մրցակցությունում: Ուստի պետք է ենթադրել, որ մրցակցությունը սուր բնույթ է կրում:

դ) Իրանի իշխող շրջանակների չորրորդ կարեւոր հոսանքը խմբավորված է «Իսլամական հեղափոխության արժեքների պաշտպանություն» կազմակերպության շուրջ: Այն ստեղծվել է 1996 թվականին, Իրանում, խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում Իրանի նախկին անվտանգության եւ տեղեկատվության նախարար, Մեքքա ուխտագնացության հարցերի տնօրեն հոջաթոլեսլամ Մոհամեդ Մոհամեդի Ռեյշահրիի նախաձեռնությամբ: Այս խմբավորումը ներքին քաղաքականության հարցում խիստ պահպանողական է, հեղափոխության ոգին պահպանելու ունակ ավանդական հասարակության կառուցման ջատագով: Իսկ արտաքինից խիստ հակաարեւմտյան: Չի բացառվում, որ այս խմբավորումը նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլում միանա աջ պահպանողականներին:

ե) Քաղաքական առանձին հոսանք կարելի է համարել նաեւ Իրանի համալսարանականների եւ համալսարանական շրջանավարտների «Իսլամական միությունները», որոնց գլխավոր քարտուղար եւ «Փայամե Դանեշջու» (Ուսանողի պատգամ) արգելված պարբերականի խմբագիր Հեշմաթոլլահ Թաբարզադեին ներկայացրել են որպես նախագահական թեկնածու: Վերջինս եւ նրա համախոհները սկզբունքային որոշ հարցերում տարաձայնություններ ունեն թե աջ, եւ թե ձախ հոսանքների հետ:

Իրանի իշխանության շրջանակներից նշվածներից զատ առաջադրվել են նաեւ երկու այլ թեկնածուներ՝ Իրանի դատական իշխանության փոխնախագահ Ռեզա Զավերին, որը աջ պահպանողական թեւի ներկայացուցիչ է, եւ ՄԱԿ-ում Իրանի նախկին դեսպան Ռաջաի Խորասանին, որի քաղաքական հայացքները չափավորական են:

Իսլամական գաղափարախոսության շրջանակներից դուրս նախագահական ընտրություններին առաջադրվել է ազգայնական կողմնորոշմամբ երեք թեկնածու: Իրանում գործող «Ազատության շարժում» կուսակցությունից՝ կուսակցության գլխավոր քարտուղար Էբրահիմ Յազդին, որն այդ պաշտոնին ընտրվեց Իրանի հետհեղափոխության ժամանակավոր կառավարության վարչապետ Մեհդի Բազրգանի վախճանից հետո: Նա Բազրգանի կառավարության ԱԳ նախարարն էր: Յազդիի թեկնածությունը «Ազատության շարժումը» առաջադրեց 1997 թվականի մարտի 5-ին Թեհրանում հրապարակված հայտարարությամբ, որտեղ մասնավորապես նշվում է, որ Յազդիի մասնակցության գլխավոր նպատակը նախագահական ընտրություններին ոչ թե իշխանության հասնելու ձգտումն է, այլեւ անկախ կուսակցությունների գործունեության օրինականացումը, ինչպես նաեւ վերջ դնել քաղաքական գործունեության իսլամական գաղափարակիրների մենաշնորհությանը: Հիշյալ հայտարարությունում Իրանի կառավարությունը մեղադրվում է իրանցիների սահմանադրությամբ նախատեսված իրավունքները ոտնահարելու եւ կուսակցությունների գործունեությունը պատնեշելու մեջ: Ազգայնական դիրքորոշման երկրորդ թեկնածուն Բազրգանի կառավարության պետպլանի եւ բյուջեի վարչության գլխավոր տնօրեն, հասարակական-քաղաքական «Օմիդե Զարդա» (Վաղվա հույս) ամսագրի տնօրեն Էզաթոլլահ Սահաբին է, որը առաջադրվել է որպես անկախ թեկնածու: Նա հայտնել է, որ ընտրությունների առաջին փուլից հետո անհաջողության դեպքում կոալիցիա կկազմի իր քաղաքական դիրքորոշմանն ամենամոտ գաղափարներով առաջնորդվող թեկնածուի հետ: Ազգայնական գաղափարախոսության հենքի վրա երրորդ՝ կենսագրությամբ առավել հետաքրքիր թեկնածուն, որը հանդես է գալիս դարձյալ որպես անկախ արտերկրում գործող «Մոջահեդինե խալղ» կազմակերպության նախկին անդամ Ալի Զարասաթին է: Նա մինչեւ 1990 թվականը «Մոջահեդինե խալղի», որը Իրանի կառավարող շրջանների կողմից գնահատվում է որպես դավաճան ահաբեկչական կազմակերպություն, ակտիվ անդամ է եղել: 1984 թվականին մոջահեդների գլխավոր շտաբ-կայանում Իրաքում կազմակերպության ռազմական եւ կապի օղակներում պատասխանատու պաշտոններ է զբաղեցրել: 1990-ին հեռացել է այդ կազմակերպությունից, այնուհետեւ քաղաքական ապաստան խնդրելով, հաստատվել է Փարիզում: Մասնագիտությամբ ճարտարապետ, Հարվարդի համալսարանի շրջանավարտ Զարասաթին 1990-ից առ այսօր Փարիզի համալսարանի ռազմավարական հետազոտությունների կենտրոնի գիտաշխատող է: 1991 թվականից Փարիզում հրատարակում է «Նադիդե Մոդավեմաթ» («Ընդդիմության ավետիս») պարբերականը: Զարասաթին իր թեկնածության մասին հայտարարել է դեռեւս 1996 թվականի սեպտեմբերին Իրանի ներքին գործերի նախարարին հղած դիմումով: Շուրջ 5 ամիս արտերկրյա նախընտրական քարոզչությունից հետո, 1997 թվականի փետրվարի վերջին Զարասաթին ժամանեց Թեհրան: Վերադառնալուց անմիջապես հետո նախագահական ընտրություններին իր թեկնածության առաջադրման մասին հայտարարեց այստեղ կազմակերպված մամուլի ասուլիսում, այն գնահատելով որպես մարտավարական քայլ: Նման գնահատականը նա հետեւյալ կերպ է բացատրում. ընտրություններին որպես նախագահական թեկնածու մասնակցելու իր գլխավոր նպատակը հասարակության մեջ նոր գաղափարի քարոզումն ու տարածումն է, գաղափար, որը նա անվանում է բռնության արգելում, խաղաղ գոյակցության իրականացում եւ ի վերջո, ազգային հաշտության հաստատում: Զարասաթին ընդգծել է, որ ինքը միակ թեկնածուն է, որը հրապարակել է հասարակական եւ տնտեսական բնագավառների բարեփոխումների հստակ ծրագիր, նշելով, որ ընտրություններում ցանկալի արդյունքի չհասնելու դեպքում բարեփոխումների իր ծրագիրը կտրամադրի հաղթողին: Նշենք նաեւ, որ Զարասաթին կտրականապես դեմ է ռուս-իրանական կապերի սերտացմանը: Նրա կարծիքով, 20-րդ դարում Իրանի բոլոր անհաջողությունների ու կրած հսկայական վնասների պատճառը Ռուսաստանը եւ նրա իրանյան քաղաքականությունն են եղել:

Նախագահական ընտրություններին առաջադրված թեկնածուները որպեսզի կայանալու համար պետք է անցնեն մեկ շատ ավելի կարեւոր փուլ եւս. նրանց անհրաժեշտ է «անցագիր» ստանալ «Շորայե Նեգահբանից» (Պահապան խորհուրդ): Իրանի ընտրությունների մասին օրենքի համաձայն, երկրում բոլոր մակարդակի ընտրություններին թեկնածուների համապատասխանության հարցը որոշում է «Շորայե Նեգահբանը»: Վերջինիս 1996 թվականի խորհրդարանական ընտրություններին առաջադրած թեկնածուների շուրջ մեկ երրորդը մերժվեց: Ինչ վերաբերում է նախագահական ընտրություններին առաջադրված թեկնածուներին, նրանցից ոմանք եւս կմերժվեն: Մեծ հավանականությամբ, եթե չմերժվեն բոլոր ազգայնականները, ապա լավագույն դեպքում կհաստատվի նրանցից միայն մեկը: Այս դեպքում, անշուշտ, բոլոր ազգայնականները կպաշտպանեն «անցագիր» ստացածին: Այլապես նրանք լոկ հնարավորություն կստանան մինչեւ հարցի քննարկումը հիշյալ խորհրդում ակտիվ գործունեություն ծավալելու իրենց գաղափարները քարոզելու համար: Նշենք նաեւ, որ իշխող շրջանակներից առաջադրված թեկնածուներից մերժման «սպառնալիքի» տակ են գտնվում, թերեւս, Հեշմաթոլլահ Թաբարզադին եւ Ռայաջե Խորասանին:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՐՋԱՆՅԱՆ

ՕՐՎԱ

Էրբաքանը ներողություն խնդրեց Իրանից

Վելայաթիին սառնությամբ ընդունեցին Անկարայում

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 13 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրանի արտգործնախարարի մարտի 11-ի այցն Անկարա թուրքական մամուլը մեկնաբանել է որպես թուրք-իրանական դիվանագիտական հարաբերությունների բարելավմանն ուղղված քայլ, թեեւ Ալի Աքբար Վելայաթիի այցի պաշտոնական նպատակը մոտ ժամանակներս Թեհրանում կայանալիք իսլամական ժողովուրդների համագումարի նախապատրաստական աշխատանքներն են: Ինչպես հայտնում է Ստամբուլի «Մարմարան», գրեթե բոլոր թուրքական թերթերը նշել են, թե Թուրքիայի վարչապետ Էրբաքանը ներողություն է խնդրել նախարարից եւ ընդգծել, որ դիվանագիտական հարաբերությունների բարդացման պատճառը զանգվածային լրատվության միջոցների հրապարակած «անհիմն լուրերն ու տեղեկություններն են»:

Իրանի արտգործնախարարն իր հերթին նշել է, թե Էրբաքանի վարչապետ նշանակվելուց հետո է, որ Թուրքիայի ու Իրանի հարաբերությունները զարգանում են «բոլոր ոլորտներում»: «Ճիշտ է, պարբերաբար հարցեր են ծագում, սակայն դրանք պետք է լուծվեն խելքով ու համբերությամբ, ինչպես լուծվել են անցյալում», ասել է Վելայաթին:

Վելայաթին ընդունվել է նաեւ նախագահ Դեմիրելի կողմից, «սակայն, ըստ թուրքական մամուլի, Դեմիրելն Էրբաքանի չափ փափուկ չէր», հայտնում է «Մարմարան»: Դեմիրելը հայտարարել է, որ Անկարա-Թեհրան հարաբերությունները պետք է շարունակվեն երկու երկրների շահերին ի նպաստ, բարիդրացիության ու միմյանց ներքին գործերին չմիջամտելու սկզբունքների հիման վրա: Ըստ նույն աղբյուրների, Թուրքիայի արտգործնախարար Թանսու Չիլլերը նույնպես սառը վերաբերմունքի է արժանացրել Վելայաթիին, որին, դրանից բացի, անհանգստացրել է նաեւ այն, որ օդակայանում իրեն դիմավորել է արտգործնախարարության ավագ խորհրդականի տեղակալը:

Ելցին-Քլինթոն հանդիպմանը՝ 21-րդ դարի հարաբերություններ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Հելսինկիում կայանալիք ռուս-ամերիկյան բարձր մակարդակի հանդիպման գերիշխող թեման կլինի 21-րդ դարում ամերիկա-ռուսական հարաբերությունների հիմքերի ստեղծումը», լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ նշել է Սպիտակ տան ներկայացուցիչ Մայք Մակքերին: Առաջիկա հանդիպումը, ըստ նրա, «կլինի առաջինը, որտեղ երկու երկրների նախագահները կկարողանան խորհրդածել» նոր դարի նախաշեմին «ռուս-ամերիկյան հարաբերությունների կառուցվածքի եւ ճարտարապետության շուրջ»:

ԱՄՆ. Նախկին խորհրդականը՝ լրագրող

«Նյուզուիք» հանդեսը համալրվել է նոր թղթակցով: Սպիտակ տան նախկին խորհրդական Ջորջ Սթեֆանոպուլոսը տեղեկացրել է, որ այսուհետ համատեղելու է այս աշխատանքը իր հիմնական զբաղմունքների հետ: Կոլումբիայի համալսարանի պրոֆեսոր եւ Էյ Բի Սի հեռուստատեսության քաղաքական խորհրդական 36-ամյա Սթեֆանոպուլոսը «Նյուզուիքի» հետ յոթ տարվա պայմանագիր է կնքել անհայտ մի գումարով: Վերջերս նա մի գիրք լույս ընծայելու համար ստացել է 2 մլն 750 հազար դոլար, հաղորդում է «Ինթերնեյշընըլ հերալդ տրիբյունը»:

Վրաստան ժամանեց ղազախական նավթով բեռնված առաջին գնացքակազմը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 13 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ, ԿԱՎԿԱԶՊՐԵՍ: Ղազախական Թենգիզի նավթահանքի նավթով բեռնված առաջին գնացքակազմը կտրեց Վրաստանի եւ Ադրբեջանի սահմանը: Առաջին խմբաքանակը 2.4 հազար տոննա է: Փոխադրումն իրականացվում է Միջին Ասիայից Ադրբեջանի տարածքով դեպի Բաքվի նավահանգիստ, որտեղից առաքվում է Արեւմուտք: Ինչպես հաղորդել է Վրաստանի երկաթուղային տրանսպորտի դեպարտամենտի արտաքին կապերի բաժնի վարիչ Թենգիզ Թաքիաշվիլին, նավթի տարանցման առաջին փուլում ամերիկյան «Շեւրոն» ընկերությունը կպահովի 1.2 մլն տոննա նավթի փոխադրում «Թենգիզ» նավթահանքից եւ 600 հազար տոննա ադրբեջանական հանքավայրերից, որի արդյունքում Վրաստանը կստանա 27 մլն USD: Հետագայում, երբ փոխադրումը բարեհաջող լինի, երկաթուղիների թողունակությունը հետզհետե կմեծացվի:

Պերուի կառավարությունը վերսկսեց բանակցությունները ահաբեկիչների հետ

ԿԱՐԱԿԱՍ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պերուի կառավարությունը եւ գրեթե երեք ամիս Լիմայում Ճապոնիայի դեսպանի նստավայրը գրաված Տուպակ Ամարուի անվան հեղափոխական շարժման ահաբեկիչները վերսկսել են բանակցությունները պատանդների հետ կապված ճգնաժամի խաղաղ լուծման ուղիների որոնման շուրջ:

Երկրաշարժ Ռուսաստանի հարավում

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության դիտակայանները մարտի 13-ին, տեղական ժամանակով 6:00-ին գրանցել են երկրաշարժ Ռուսաստանի տարածքում Աստրախան քաղաքից 150 կմ հյուսիս-արեւմուտք: Ուժգնությունը էպիկենտրոնում կազմել է 6 բալ (ըստ Ռիխտերի սանդղակի 4.7):

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Դժվար վերակառուցվող հեռուստատեսություն

Հեռուստատեսային հաղորդումը մարդու համար անցնում միայն ժամանց չէ դիտի եւ իր ազատ ժամանակն ուրախ անցկացնի։ Նա ավելին է ուզում՝ օբյեկտիվ տեղեկություն իր երկրի եւ աշխարհի մասին։ Օբյեկտիվ, որտեղ լավն ու վատը, հաջողությունն ու դժվարությունը, դրական եւ ստվերոտ կողմերը դարձյալ ներկայացվեն եւ ասվի՝ սա է մեր այսօրվա վիճակը։ Նոր տուն կառուցող որեւէ մեկը երբեւէ միանգամից չի ունենա շենքն էլ, կահույքն էլ, հարմարություններն էլ։ Այս երկիրն էլ այդ նոր կառուցվող տունն է, այդ ընթացքը պարզ ու մարդավայել ներկայացնելու պայմաններում մարդն ինքն էլ է տրամադրվում մասնակից դառնալու կառույցին։ Սա լրատվության միջոցների խնդիրն է, որի ուսադրությունն իրենց վրա պահանջում են եւ կառուցողը, եւ կողքից նայողը։ Այս վերջինը մուրճի, բահի, այդ կառույցի վրա իր աշխատանքային տեղն ունենալու կարիքն ունի, որ եւ իրեն պահի, եւ իր կարողությունը ներդնել կարողանա, եւ կողքից նայող չմնա։ Հեռուստատեսությունը կարո՞ղ է այս վերջին մտքի բարձրաձայնողը դառնալ։ Կարող է, եթե լրատվությունն օբյեկտիվ, ընդհանրական, մեկնություններով լեցուն եւ կյանքի բոլոր կողմերը բացահայտող միջոց է։ Այս դեպքում նրա վրայից կմաքրվի «զուտ պետական քարոզչության միջոց» արտահայտությունը։

Փետրվարի 1-ին, այցելելով հեռուստատեսություն, վարչապետն ասաց, թե ոչ պետական միջոցների ակնկալիք կարող են ունենալ միայն լրատվությամբ զբաղվող խմբագրությունները։ Մյուսներն իրենք պիտի մտածեն իրենց պահելու մասին։ Այդ մյուսները ստեղծագործական միավորումները, ստեղծագործական խմբերն են արվեստ, մշակույթ, գիտություն ու նաեւ զանգվածային զվարճալի ծրագրեր ներկայացնող։ Դրանց ստեղծումն այն նորությունն է, որ կազմում է հեռուստաընկերության այսօրվա գլխավոր տնօրեն Պերճ Ստեփանյանի բարեփոխումների ծրագրի առաջին մասը։ Շարունակությունը դրանց ինքնուրույնություն տալը, պատվերային հաղորդումներ ներկայացնելը, իրենց կոլեկտիվներին իրենց միջոցներով պահելու ճանապարհը (հեռուստատեսության մասին դրսից «մտածողներին» եւ դրսից շարունակաբար քննադատողներին հիշեցնենք, որ այդ հիմնարկում միջին աշխատավարձը չի անցնում երկու հազար հինգ հարյուր դրամից)։

Այս բարեփոխումները ժամանակ են պահանջում, իսկ գլխավոր տնօրենին հիմա ամենից շատ չի հերիքում... ժամանակը։ «Նորին գերազանցություն» քննադատությունը դրա հետ ընդհանրապես հաշվի չի նստում, եւ կամաց-կամաց ձեւավորվում է հասարակական կարծիքը։

– Այդ բարեփոխումների ծրագիրն ի վերջո կհանգեցնի հետեւյալին, ասում է գլխավոր տնօրեն Պերճ Ստեփանյանը, ինչպես այլ քաղաքակիրթ երկրներում, այստեղ էլ հեռուստատեսությունը ոչ թե ինքը կստեղծի հաղորդումներ, այլ ինքը պատվիրատու կդառնա։

– Մեկ տարուց մի քիչ էլ ավելի ժամանակը բավարար չէ՞ր այդ մտահղացումները կյանքի կոչելու համար։

– Ձեր կարծիքով բավարա՞ր է։ Հեռուստատեսությունում միանգամից ոչինչ հնարավոր չէ փոխել, մանավանդ ֆինանսական այս պայմաններում։ Ցայտոսը կազմի նորությունների որակի վրա։ Նոր հաղորդաշարեր հենց այնպես չեն ստեղծվում, դրանք պիտի անցնեն աշխատանքային երկար փուլ, մանավանդ մեզ մոտ, երբ գումարների խնդրում եղած դժվարությունները շատ են։ Հեռուստատեսության առաջացած ես տեսնում եմ պատվիրված հաղորդումներով ծրագիր ներկայացնելու մեջ։ Հեռուստատեսությունից դուրս խմբեր, ինքնուրույն ստուդիաներ, ստեղծագործական հետաքրքիր կոլեկտիվներ կան, որոնք պատրաստ են ուշադրության արժանի ծրագրեր պատրաստել։ Նրանց ու հեռուստատեսության ստեղծագործական խմբերի միջեւ իսկական ստեղծագործական մրցակցություն կսկսվի, եւ շատ կարճ ժամանակ անց մենք հեռուստադիտողին կներկայանանք բոլորովին բարձր ծրագրերով։ Խնդիրը ժամանակի մեջ է։

–Դուք կարո՞ղ եք ասել՝ ես իզուր չեկա հեռուստատեսություն։

– «Հեռուստատեսությունը» քաղցր բառ է։ Հեռուստատեսությունը ձգող եւ տրամադրող է։ Ես այստեղ վերադարձա ոչ թե աշխատանք չունեցող մարդու (բավականին համար աշխատանք ունեի «Լույս» հրատարակչությունում), այլ հեռուստատեսությունը իմացողի եւ ինչ-որ նոր բան անողի տրամադրությամբ։

...Հեռուստատեսությունից միշտ շատ, միշտ ավելին են պահանջում։ Պահանջողն իրավունք ունի. նա ուզում է իր հեռուստացույցի էկրանին տեսնել որակյալ, դուրեկան, իր երկրի կյանքը ճիշտ ներկայացնող, իր մասին ճիշտ պատմող եւ հաճելի զգացմունք բերող հաղորդումներ։ Եվ նա կուզենա ալիքը չփոխել, կուզենա հայերեն մաքուր լեզվով տրվող հաղորդումներ նայել։ Հեռուստատեսությունը ժողովրդինը պիտի լինի՝ նրա շահերն արտահայտող, նրա մտորումները բարձրաձայնող։ Կարծում եմ այս պարագայում հեռուստադիտողը նաեւ համար կգտնի բաժանորդային կարգավիճակով հեռուստատեսություն ունենալ, ամսական ամեն ընտանիքի, ասենք, 100 դրամի վճարումը որեւէ վնաս չի բերի։ Այդ գումարներով հեռուստատեսությունը կպահի այն խմբերին, որոնք զերծ կմնան շահ, գովազդ, անձնական հետաքրքրություն հետապնդողի տված գումարի իշխանությամբ թելադրված հաղորդումներից եւ կներկայացնեն մշակույթի, գիտության, արվեստի եւ գրականության այն մարդկանց, ովքեր գեղեցիկ գործեր են ստեղծում, բայց հաղորդում թելադրելու միջոցներ չունեն։

Հեռուստատեսությունում կադրային փոփոխությունները միշտ եղել են աշխատակազմից անկախ։ Ասացվում է, որ ընդունես թե չընդունես, քո ղեկավարն այս է՝ համարվիր նրա ճաշակին, երբեմն նաեւ նրա կամակորությանը։ Այս չէ՞ բանն է։ Այս այն հիմնարկն է, որի ղեկավարը պիտի ընտրովի լինի, ներկայանա իր ծրագրով, իր ոճով, իր ճաշակով։ Եվ ընտրվի, ասենք, հինգ տարով միշտ մտածելով, որ հինգ տարի անց այդ նույն կոլեկտիվը կամ պիտի խրախուսի, կամ հրաժեշտ տա։ Այդ պարագայում պատասխանատվությունը կբաժանվի բոլորի վրա։ Ամեն մեկը քաջություն կունենա ասելու՝ ես այս տեղում համար չեմ։ Եվ շատ ճիշտ կլինի նաեւ, որ փորձարարական ստուդիաներ ստեղծելու ճանապարհին ընտրվի յուրաքանչյուրն իր տեխնիկական միջոցներով։ Միջին օղակներում հաճախ նկատվող կամայական մոտեցումները կբացառվեն, եւ մարդկանց պատասխանատվությունը կբարձրանա։

ՖՐՈՒՆԶԻԿ ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆ
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

100-ԱՄՅԱԿ

Օրը հագեցած էր Չարենցով

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. 40 տարեկանում ողբերգական մահով կյանքից հեռացած բանաստեղծի գերեզմանն այդպես էլ մնաց անհայտ. եւ 50-ականներին Մարտիրոս Սարյանն ընտրեց Ողջաբերդ գյուղը, որտեղից շատ մոտ ու պարզ է երեւում Արարատը, իսկ ճարտարապետ Ռաֆայել Իսրայելյանը կառուցեց Չարենցի կամարը, որը դարձավ նրա խորհրդանշական գերեզմանը։ Մարտի 13-ին՝ բանաստեղծի ծննդյան օրը, այդ կամարի մոտ հավաքվեցին Չարենցի պոեզիայի երկրպագուները, արվեստագետներ, հյուրեր ու տեղացիներ, որոնք մեկ անգամ եւս գլուխ խոնարհեցին բանաստեղծի պայծառ հիշատակի առջեւ։ Գեղարվեստական տարբեր կատարումներով հանդես եկան մայրաքաղաքից ժամանած խմբերն ու արտիստները։

Օրը շարունակվեց Երեւանում՝ Չարենցի հուշահամալիրի մոտ։ Երեւանի քաղաքապետ Վանո Սիրադեղյանը, ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Արմեն Սմբատյանը, գրողների միության նախագահ Հրանտ Մաթեւոսյանը, Չարենցի տուն-թանգարանի տնօրեն Լիլիթ Հակոբյանը եւ ուրիշներ ծաղկեպսակ ու ծաղիկներ դրեցին բանաստեղծի հուշահամալիրին։

Օրը հագեցած էր Չարենցով։ Մայրաքաղաքի լավագույն խմբերն ու արտիստները նորից հնչեցրին Չարենց եւ նրան նվիրված պոեզիա ու երգ։ Բանաստեղծի հիշատակի օրն ավարտվեց նրա հարկի տակ՝ տուն-թանգարանում, որի դուռը հյուրերի առջեւ բացեց բանաստեղծի ավագ դուստրը՝ Արփենիկ Չարենցը։

Բանաստեղծի անունը կրող քաղաքը նույնպես նշեց Չարենցի 100-ամյակը։

Չարենցավանի Արամ Խաչատրյանի անվան երաժշտական դպրոցի լեփլեցուն դահլիճում տեղի ունեցավ համերգ՝ նվիրված Չարենցի հոբելյանին։ Բանաստեղծի ստեղծագործություններից հատվածներ կատարեցին ասմունքի վարպետներ, ՀՀ ժողովրդական արտիստներ Վլադիմիր Աբաջյանը, Սիլվա Յուզբաշյանը, Համբարձում Սահակյանը։ Չարենցի անմահ պոեզիայի մասին խոսք ասացին գրողներ Լյուդվիգ Դուրյանը եւ Գարիկ Բանդուրյանը։

Ելույթ ունեցավ Ա. Մերանգուլյանի անվան ժողգործիքների անսամբլը (գեղարվեստական ղեկավար՝ Ռուբեն Մաթեւոսյան)։

Գույնի ու բառի դաշնությամբ

Նոր Նորքի 6-րդ զանգվածում, բարձրահարկ շենքերի հարեւանությամբ մի առանձնատուն կա, որը ընդհանուր համայնապատկերի վրա ... է հիշեցնում։ Տանտերը մասնագիտությամբ բարի համբավի տեր դեղագործ, ապա ստեղծագործական երեսնամյա ուղի մար եւ անբացատրելի բնության «նյարդաթելերից բռնած» եւ ջանում եմ բնության հավերժահոլով ընթացքից մի պահ որսալ ու լինել՝ լռավլին՝ կապված այդ պահին ինձ պաշարած զգացմունքների եւ խոհերի հետ։ Իմ նկարների մեծ մասը ծնվել են հենց

անցած նկարիչ-բանաստեղծ Լեւոն Սարգսյանն է։ Ներդաշնակ մի մարդ, որը առինքնող է թե կյանքում, թե արվեստում։ Առաջին տպավորությունները ավելի իրական ու առարկայական կերպ են ստանում, երբ մտնում ես նախարարի՝ ոգեղենացած բնության պատկերներով, բարձրանում 2-րդ հարկ՝ արվեստանոց։ Բնապատկերները, դիմանկարային կտավները, գունեռանգային մերթ կտրուկ, մերթ սահուն անցումները, բովանդակային համադրությամբ ամբողջանում եւ որոշակի տրամադրությամբ են համակում դիտողին։

Արվեստագետի գեղագիտական հավատամքը, բառեշատիկով գույնը, ոճը, սյուժետային գիծը, ինտելեկտուալությունն ու ճաշակի նրբությունը լավագույնս արտացոլված են «Գարուն», «Տերեւ», «Աստվածընկալ», «Հոփիսիմե», «Սաղմոսավանք», «Աշուն», «Բնորդուհին», «Ծաղկած նշենին» կտավներում եւ այլ գործերում։

Նկարչի գործունեության աշխարհագրական սահմանները ընդարձակվում են տարբեր միջօրեականներում կազմակերպված անհատական եւ կոլեկտիվ ցուցահանդեսներով՝ Երեւան, Ռուսաստան, Անգլիա, Ֆրանսիա, Հնդկաստան, Գերմանիա, Լեհաստան, Հարավսլավիա եւ այլուր։

«Ես գույները հունցում եմ ինձ համար բնության՝ ազատության, կատարելության թագավորության մեջ։ Թե ինչ հանով է դա ինձ հաջողվում, թող դատեն մարդիկ, որոշի ժամանակը», համեստորեն արտահայտում է Լեւոն Սարգսյանը։

Նկարչի կտավները արժեւորվում են նաեւ մեկ այլ հատկանիշով՝ բանաստեղծական են եւ արտահայտում են հոգեվիճակներ, խոհեր են ծնում, տրամադրություններ են առաջացնում։ Այդ է պատճառը, հավանաբար, որ քնարական շնչով տոգորող նրա գույները, մտքի ալեբախումները հաճախ բառապատկերային, խոսքային շարիկ են հագնում եւ ծնվում է մի այլ տեսակի գործ՝ բանաստեղծություն անունով։ Վկան «Հոգու կանչ» ժողովածուն է, ուր ժողովրդական կենսափիլիսոփայությամբ դիտարկվում է սիրո ու գեղեցկության, բարության, կատարելության, բնության հետ մարդու հավերժական միասնության գաղափարը եւ առեղծվածը։

Ծառայելով երկու մուսաների՝ Լեւոն Սարգսյանի համար բնանկարը քնարական բանաստեղծություն է, քերթվածքը՝ գույներով գրված պատկեր, իսկ հայտարարում՝ ճշմարիտ, ազնիվ ու կատարյալ ապրելու, բնության պես շռայլ ու բարի լինելու խորհուրդն է։

ՀԵՆՐԻ ԱՌՈՒՇԱՆՅԱՆ

Երկու հայ պատանիներ կկրթվեն Չեխիայի բուհերում

Երեկ կրթության եւ գիտության նախարարությունում մրցում էին Չեխիայի կառավարության կողմից 1997-98 ուս. տարվանից այդ երկրի բուհերում կրթություն ստանալու համար մրցույթին մասնակցելու դիմումներ ներկայացրած 19 տասներորդցիներ եւ դպրոցների վերջին տարիների շրջանավարտներ։ Մրցութային հանձնաժողովը (նախագահ՝ ԵՊՀ ֆիզիկայի ֆակուլտետի դոցենտ, ֆիզիկայի ինստիտուտի առաջատար աշխատակից Հրայր Ասատրյան) պետք է ընտրեր երկու թեկնածուի, հաշվի առնելով երիտասարդների ընդհանուր զարգացումը, օտար լեզուների իմացությունը, իրազեկությունը Չեխիային վերաբերող հարցերում եւ այլն։ Դիմորդների մասնագիտական հետաքրքրությունների շրջանակը լայն էր՝ իրավագիտություն, տնտեսագիտություն, կիրառական մաթեմատիկա, մանկավարժություն եւ նույնիսկ արեւելագիտություն (Չեխիայի կառավարությունը պատրաստ է ընդառաջել բոլոր բնագավառների ապագա մասնագետներին՝ բացառությամբ արվեստների, չի խրախուսում նաեւ մանկավարժությունը)։

Մրցույթի մասնակիցների կենսագրությունները հաճախ ներկայացված էին ռուսերեն, ինչին ընդդիմացավ նախարարության արտաքին կապերի վարչության պետ Տիգրան Բալայանը («Օրենքի խախտում է», ասաց նա)։

Դիմորդները բնականաբար պատրաստված էին մրցույթին եւ հիմնականում լավատեղյակ էին Չեխիայի պատմությանը, աշխարհագրությանը եւ տնտեսության առանձնահատկություններին, տիրապետում էին ռուսերենին (բարեբախտաբար այն դիտարկելով որպես օտար լեզու), խոսում էին (հաճախ բավական վարժ) անգլերեն, բայց զարմանալիորեն անօգնական էին, երբ խոսքը վերաբերում էր Հայաստանի այսօրվան, հատկապես ներքաղաքական զարգացումներին)։ Ոմանք չկարողացան հիշել նույնիսկ ՀՀ նախագահական ընտրություններում առաջադրված թեկնածուներին, մյուսներ էին պատկերացնում ՀՀ օրենսդիր մարմինը, կառավարման համակարգը եւ այլն։ Այնպես որ, ավելորդ անգամ առիթ ունեցանք համոզվելու, որ մեր երիտասարդությունը, մեղմ ասած, ինչ է հետաքրքրվում քաղաքականությամբ (լավ է սա, թե՞ վատ, դժվար է ասել)։

Չեխիայում ուսանելու մտադրությունը հիմնականում բացատրվում էր «եվրոպական կրթություն» ստանալու ցանկությամբ, առանձին դեպքերում թելադրված էր հայրենիքում կրթությունը շարունակելու նյութական դժվարությամբ (դիմորդներից ոմանք բուհերի վճարովի բաժինների ուսանողներ են)։ Այս առնչությամբ պրն Բալայանը տեղեկացրեց, որ կրթության նախարարը պատրաստվում է բարենպաստ պայմաններ ստեղծել շնորհալի ուսանողների կրթությունն ապահովելու համար։

Մրցույթի ամփոփումն ի հայտ բերեց հաղթողներին՝ Պողոս Սահակյան եւ Տիգրան Վարդանյան։ Երկուսն էլ 10-րդ դասարանցիներ են, խոսում են չեխերեն եւ, զարմանալի զուգադիպությամբ, զբաղվել կամ զբաղվում են բռնցքամարտով, իսկ Տիգրանն, ի զարմանս հանձնաժողովի անդամների, խոսում էր նաեւ հունարեն։

Ընդհանուր հավանության արժանացավ նաեւ «Ուրարտու» թերթի խմբագրատեղի որդին՝ Բագրան Վերդյանը, որն ընտրել էր միջազգային լրագրությունը եւ արդեն իսկ լրագրողական որոշակի փորձ ունի։ Հանձնաժողովը «համենայն դեպս» որպես պահեստային թեկնածու գրանցեց վերջինիս, թեեւ չեխական կողմը նման առաջարկ չէր ներկայացրել։

ԱՆԱՀԻՏ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԲՈՍՄԱՆԻ ԳՈՐԾ

Եվրոպայի նոր քարտեզը

«Քիքերը» ներկայացնում է, թե ինչպես են ընթանում գործերը նոր պայմաններում եվրոպական երկրներում

Մեկ տարի է անցել այն պահից, երբ Եվրոպական դատարանը պատմական որոշում ընդունեց Ժան-Մարկ Բոսմանի գործի կապակցությամբ, որը երկու նշանակալից փոփոխություններ բերեց ժամանակակից ֆուտբոլ: 1995 թ. դեկտեմբերի 15-ից Եվրոպական միության երկրների ակումբները իրավունք ստացան ունենալ միության այլ պետություններից անսահմանափակ թվով խաղացողներ, իսկ այս երկրների ֆուտբոլիստները ազատ տեղափոխվել ակումբից ակումբ պայմանագրի ավարտից հետո: Եվրոպայի ֆուտբոլային քարտեզի փոփոխությունը չուշացավ իրեն սպասել: Մի շարք ազգային հավաքականներ այժմ գրեթե ամբողջովին կազմված են արտասահմանում հանդես եկող ֆուտբոլիստներից: Իրենց անձնական բյուջեից բացի ուրիշ ոչնչով չսահմանափակված հարուստ ակումբները կարողացան սեփական դռների ներքո հավաքել եվրոպական ֆուտբոլային հասարակության սերուցքը: Իսկ «աստղերը» հարստացան աներեւակայելի պայմանագրերի շնորհիվ: Ահա թե ինչպես Բոսմանին հաջողվեց ձեւել Եվրոպայի ֆուտբոլային քարտեզը:

Դիագրամում նշված է եվրոպական երկրների առաջնություններում արտասահմանցի ֆուտբոլիստների թիվը մրցաշրջան 1995-96-ում, 1996-97-ի սկզբում եւ 1997 թ. հունվարի 31-ի դրությամբ:

ԱՆԳԼԻԱ. Ներքին տրանսֆերային համակարգը փոփոխությունների չի ենթարկվել, սակայն արտասահմանցի ֆուտբոլիստների սահմանափակումը հսկայական ազդեցություն ունեցավ անգլիական պրեմիեր լիգայի տեսքի վրա: Այնտեղ այսօր ամենամեծ արտասահմանյան «լեգեոնն» է. Եվրոպայում 250 ֆուտբոլիստներ պայմանագրեր ունեն, որոնցից 227-ը Եվրոպական միության երկրներից:

Ճիշտ է, ինչպես եւ առաջ, մեծամասնությունը կազմում են վալլիացիները, շոտլանդացիները եւ իռլանդացիները, որոնց Անգլիայում երբեք արտասահմանցի չեն համարել: Սակայն դիագրամից երեւում է, որ աշխարհամասից ֆուտբոլիստների թիվը պրեմիեր լիգայում այս մրցաշրջանի առաջին կեսից աճել է մոտ 1.5 անգամ 65-ից մինչեւ 96: Եվրոպական միությունը չներկայացնող խաղացողների թիվը սահմանափակված է 3: Արտասահմանում բրիտանացի ֆուտբոլիստներ շատ քիչ կան:

ԻՍՊԱՆԻԱ. Մրցաշրջանի մեկնարկից առաջ իսպանական առաջին դիվիզիոնի ակումբների կողմից հայտագրվել էին 503 խաղացողներ: 155 ֆուտբոլիստներ (30 տոկոսը) ներկայացնում էին այլ պետություններ, նրանցից միայն 33-ը Եվրոպական միության երկրները: Ոչ ԵՄ երկրներից ֆուտբոլիստների թիվը սահմանափակվում է 6-ով, ընդ որում դաշտում միաժամանակ կարող են գտնվել միայն 4-ը: Անցած կես տարվա ընթացքում արտասահմանցիների թիվը աճել է մինչեւ 199: Իսպանիան առաջին տեղն է պահպանում այս ցուցանիշով Եվրոպայում, եթե Անգլիայում արտասահմանցիներ չհամարենք Բրիտանիայի հպատակներին:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Առաջներում խաղացողների պայմանագրերում կետ կար, որն ասում էր. «Եթե տրանսֆերային համակարգը փոփոխության է ենթարկվում պայմանագրի գործողման շրջանում, ապա ակումբն իրավունք ունի երկարացնել պայմանագիրը ֆուտբոլիստի հետ եւս մեկ տարով: Այժմ այդ որոշումը չեղյալ է հայտարարված: Արտասահմանցի խաղացողների թիվը կտրուկ աճում է 95 հոգի 1995-96 թթ. մրցաշրջանից առաջ, 117 մեկ տարի անց, 132 այսօր:

ԻՏԱԼԻԱ. Զարմանալի է, բայց Բոսմանի գործի հետեւանքները Ա սերիան որոշակիորեն քիչ շոշափեցին: Այս մրցաշրջանի սկզբում արտասահմանցիների թիվն աննշան աճեց (88, որի կեսը ԵՄ քաղաքացիներ են), իսկ առաջնության ընթացքում կրճատվեց մինչեւ 84-ը: Տրանսֆերների ներքին համակարգը առայժմ դեռ գործում է, թեեւ նրա հետագա գոյությունը սպառնալիքի տակ է: Ոչ ԵՄ երկրներից խաղացողների նկատմամբ սահմանափակումը պահպանվում է:

ՖՐԱՆՍԻԱ. Պայմանագրեր ունեցող 77 արտասահմանցի խաղացողներից միայն 24-ն են ԵՄ երկրներից: Երկրի ֆուտբոլի ֆեդերացիան անհանգստացած է նրանով, որ երիտասարդ ֆուտբոլիստները քիչ հնարավորություններ ունեն առաջատար դիրքերի դուրս գալու ակումբներում: Երկրի ներսում գործող համակարգը թույլ է տալիս ակումբներին երիտասարդ ֆուտբոլիստների հետ պայմանագրեր կնքել մինչեւ 24 տարեկան: Թերեւս այս համակարգի օրերն էլ հաշված են:

Առավել ակտիվ է ընթանում ֆուտբոլային տարագրության գործընթացը միայն այս մրցաշրջանի ընթացքում Ֆրանսիան լքել են 27 խաղացողներ: Երկրի հավաքականի գրեթե բոլոր խաղացողները հանդես են գալիս արտասահմանում:

ԱՎՍՏՐԻԱ. Ներքին տրանսֆերային համակարգը գրեթե ամբողջովին քայքայվել է: Ոչ ԵՄ երկրներից ֆուտբոլիստների սահմանափակում չկա: Ավստրիական ֆուտբոլի գլխավոր խնդիրը ֆուտբոլիստների անձնախաղեր արտահոսքն է:

ՀՈԼԱՆԴԻԱ. Ոչ ԵՄ երկրներից ֆուտբոլիստների սահմանափակում գոյություն չունի եւ երկրի տրանսֆերային համակարգը չի գործում: Ֆուտբոլիստների միությունը, ակումբները եւ ֆեդերացիան անհանգստացած են «Այաքսից» խաղացողների զանգվածային հեռացումով, բանակցություններ են վարում երիտասարդ ֆուտբոլիստների հետ ավելի երկարատեւ պայմանագրեր կնքելու ուղղությամբ: Լիգայում հանդես են գալիս 125 արտասահմանցիներ, որոնցից 50-ը ԵՄ երկրներից:

ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ. «Լեգեոներների» մեծ մասը, առայժմ դեռ, կազմում են բրազիլացիները: ԵՄ երկրներից առաջին դիվիզիոնի թիմերում հայտագրված են 24 խաղացողներ: Ընդհանուր առմամբ լիգայում կան 137 արտասահմանցիներ:

Պատրաստեց
ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆԸ

ԱՐԱԳ, ԲԱՐՁՐ, ՈՒԺԵՂ

Նախապատրաստություններ 1998 թ. օլիմպիական խաղերին

ՀՀ ազգային օլիմպիական կոմիտեի (ՀԱՕԿ) նախագահ, մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար Ալեքսան Ավետիսյանը մարտի 12-20-ը պաշտոնական այցով գտնվում է Շվեյցարիայում, որտեղ նախնական պայմանավորվածության համաձայն կհանդիպի Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի (ՄՕԿ) նախագահ, մարկիզ Խուան Անտոնիո Սամարանչին: Հանդիպման ընթացքում հիմնականում քննարկվելու է Նագանոյի 1998 թ. ձմեռային օլիմպիական խաղերին հայ մարզիկների մասնակցության հարցը, մշակվելու են որոշակի փոխհարաբերություններ ՀԱՕԿ-ի եւ ՄՕԿ-ի միջեւ, քննարկվելու է «Օլիմպիական համերաշխություն» միջազգային կազմակերպության ծրագրով լավագույն հեռանկարային մարզիկներին հատկացումներ նշանակելու խնդիրը:

Պրն Ավետիսյանի գնահատմամբ Ատլանտա 96-ի ծրագրով Հայաստանին հատկացված գումարները լիովին ծառայեցին նպատակին՝ հատկապես այդ թոշակները ստացած մարզիկները լավ արդյունք ցույց տվեցին: Ակնկալիքներ կան, որ ՄՕԿ-ը Հայաստանի մարզիկների համար ծրագիրը կշարունակի մինչեւ Սիդնեյ-2000:

Պրն Ավետիսյանը աշխատանքային հանդիպումներ կունենա նաեւ ՄՕԿ-ի տարբեր հանձնաժողովների հետ, որից առավել կարեւոր է հանդիպումը մարկետինգի գծով աշխատող հանձնաժողովի հետ: Այս հանդիպման ժամանակ առավել ուշադրություն կդարձվի Հայաստանի օլիմպիական հավաքականին հովանավոր ֆիրմա գտնելու խնդրին, որը մարզիկներին կապահովի մարզահագուստով եւ դրա միջոցով կգովազդի իր արտադրանքը:

Այցելությունը ժամանակային առումով համընկնում է Լոզանում կազմակերպվող գեղասահքի աշխարհի առաջնությանը, որտեղ որոշ սպասելիքներ կան հայկական պարային եւ մարզական զույգերի մասնակցությունից եւ վերջնականապես որոշվելու է Նագանոյի օլիմպիական խաղերի համար գործակից հավաքելու խնդիրը: Ըստ պրն Ավետիսյանի, մեր երկու զույգերն էլ լավ մարզավիճակում են եւ նրանց գործակից ձեռք բերելով՝ մենք կունենանք Նագանոյի օլիմպիական խաղերի իրական մասնակիցներ:

Ըստ նախնական պայմանավորվածության, Խուան Անտոնիո Սամարանչի եւ Ալեքսան Ավետիսյանի հանդիպումը կկայանա մարտի 18-ին:

Ռ. ԱԶԻԶՅԱՆ

ՀՀ ԳԱՎԱԹ

Որոշվեցին գավաթային առաջին հանդիպումների ժամադրավայրերը

Երեկ, Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայում կայացավ հանրապետության գավաթի խաղարկության քառորդ եզրափակիչ փուլի վիճակահանությունը: Ինչպես հայտնի է, գավաթային մրցաշարի տարբեր փուլերում մրցակիցները որոշվում են ըստ նախօրոք կազմված ցանցի: Ուստի երեկվա միջոցառումը նպատակ էր հետապնդում միայն որոշելու, թե մրցակիցներից ում դաշտում են կայանալու այս փուլի առաջին հանդիպումները: Այսպես, մարտի 26-ին Երեւանի «Արարատը» Գյումրիում կհյուրընկալվի «Շիրակին», Աբովյանի «Կոտայքը» մայրաքաղաքում կհանդիպի հանրապետության չեմպիոն «Փյունիկին», իսկ «Երեւանի» ֆուտբոլիստները դաշտի տերերի կարգավիճակում հանդես կգան «Վանի» դեմ խաղում: Պատասխան հանդիպումները, որոնք կորոշեն կիսաեզրափակչում պայքարը շարունակող թիմերին, կկայանան ապրիլի 18-ին: Ի դեպ, Արարատի «Ցեմենտը» առանց խաղերի հաղթահարեց քառորդ եզրափակչի արգելքը: Արարատցի ֆուտբոլիստների մրցակիցն այս փուլում պետք է լինեին բանակայինները: Սակայն, ինչպես հայտնի է, ԲԿՄԱ-ն լուծարվել է, այդ պատճառով էլ թիմը հանվել է ազգային առաջնությունից եւ գավաթի խաղարկությունից: Ի դեպ, մրցակից թիմերի մարզիչների փոխհամաձայնությամբ որոշվեց գավաթային մրցամարտերը սկսել ժամը 15-ին:

ՇԱԽՄԱՏ

Կ. Ասրյանը եւ Ա. Մինասյանը առաջատարների խմբում

Կրասնոդարում անցկացվող Գ. Սարկիսովի հիշատակին նվիրված շախմատի միջազգային մրցաշարում, որը միաժամանակ հանդիսանում է Ռուսաստանի գավաթի խաղարկության փուլերից մեկը, կայացան երկրորդ տուրի հանդիպումները:

Հայաստանը ներկայացնող երեք երիտասարդ շախմատիստներ Կարեն Ասրյանը, Արա Մինասյանը, Արսեն Սմբուլյանը, ոչ-ոքի խաղացին գրոսմայստերների համապատասխանաբար Կոնստանտին Լանդայի, Սերգեյ Դոլմատովի եւ Միխայիլ Կոբալիայի հետ: Հայ մյուս երեք մասնակիցները Աշոտ Նադանյանը, Անդրանիկ Մաթիկոզյանը եւ կրասնոդարցի Սամվել Պողոսյանը պարտություններ կրեցին:

Երկու տուրից հետո 1,5-ական միավորով աղյուսակում բարձր տեղեր են զբաղեցնում միջազգային վարպետներ Կարեն Ասրյանը եւ Արա Մինասյանը, որոնք կես միավորով ետ են մնում առջեւից ընթացող վեց գրոսմայստերներից:

Գ. Հ.

Գյումրեցի մարզուհու հերթական մեկնարկները

Գյումրեցի դահուկորդուհի Ալլա Միքայելյանը, որը հավակնում է 1998 թ. Նագանոյի օլիմպիական խաղերի ուղեգրի, այս օրերին ուսումնամարզական հավաք է անցկացնում Ռուսաստանի Սիկտիվկար քաղաքում: Այս մասին տեղեկացանք սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից: Նախատեսվում է, որ հայաստանցի մարզուհին մարտի 19-23-ը կմասնակցի այստեղ կայանալիք Ռուսաստանի բաց առաջնությանը, մի մրցաշարի, որը մտնում է մարզաձեւի միջազգային ֆեդերացիայի օրացուցային ծրագրի մեջ: Իսկ այս ստուգատեսից 3 օր անց նա մեկնարկ դուրս կգա (մարտի 26-ից ապրիլի 1-ը) «Հյուսիսային տոնահանդես» միջազգային խոշոր մրցաշարում: Իր ռուսաստանյան մրցաշավը հաջող ավարտելու դեպքում Ալլա Միքայելյանը կլրացնի օլիմպիական խաղերի ուղեգրի համար հարկավոր գործակիցների չափանիշը:

Հայաստան-Սանկտ Պետերբուրգ մրցամարտը՝ մարտի 16-ին

Այսօր Սանկտ Պետերբուրգ կմեկնի քիքբոքսինգի Հայաստանի արհեստավարժ հավաքականը: Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից, վկայակոչելով մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Հայկ Ժամկոչյանին, տեղեկացնում են, որ հայ մարզիկները պիտերցի քիքբոքսիստների նախաձեռնությամբ մարտի 16-ին ընկերական մրցամարտ կանցկացնեն տեղի արհեստավարժների հետ: Առաջիկա հանդիպումը արդեն մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել Նեւայի վրա գտնվող քաղաքի մարզական հասարակության շրջանում: Հայաստանի հավաքականում ընդգրկվել են Վարդան Աբրահամյանը (60 կգ), Եվրոպայի չեմպիոն Արսեն Խաչատրյանը (67 կգ), Արմեն Վարդանյանը (71 կգ), Հայկ Իսրայելյանը (75 կգ) եւ Վահրամ Խաչատրյանը (81 կգ):

ԻՐԱՆ

Հայ մարզիկները ավարտեցին ելույթները «Արեւածագի 10 օր» մրցումներում

Մոտ մեկ ամիս շարունակ մարզասերներին ներկայացնում էինք Իրանի իսլամական հեղափոխության 18-րդ տարեդարձին նվիրված «Արեւածագի 10 օր» մրցումներին հայ մարզիկների մասնակցության արդյունքները: Եվ ահա հերթական ստուգատեսը հասավ վերջնագծին: Մրցաշարի ծրագրով կայացան վերջին մրցումները, որտեղ հանդես էին գալիս սեղանի թենիսի հայ վարպետները եւ թեթեւատլետները, հայտնում են սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

Սեղանի թենիսի մրցաշարի թիմային պայքարում Հայաստանի հավաքականը 12 թիմերի մեջ գրավեց 5-րդ տեղը, իրենից առաջ թողնելով Ճապոնիայի, Իրանի, Ռուսաստանի եւ Չինաստանի պատվիրակներին: Անհատական մրցումների նախնական փուլում հայ թենիսիստները անհաջող հանդես եկան: Նրանցից միայն Դավիթ Սարգսյանին հաջողվեց հասնել 1/8 եզրափակիչ, ուր հայ մարզիկը ցավալի պարտություն կրեց ապագա չեմպիոնից՝ իրանցի Էբթ Շամզադեից: Մրցումների ավարտից հետո տեղում անցկացվեց միջազգային ընկերական մրցաշար, որին մասնակցեցին Իրանի Խազվին քաղաքի, Պակիստանի, Ռուսաստանի եւ Հայաստանի թիմերը: Ուրախալի է, որ անհատական պայքարում հաղթող ճանաչվեց անցյալում փոքր ռակետի հայ անվանի վարպետ, Եվրոպայի նախկին չեմպիոն Ֆելիքս Սարգսյանի որդին, ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ուսանող Դավիթ Սարգսյանը:

Իսկ հայ վազորդները, մասնակցելով 6X2000 մ փոխանցումավազքին 11 թիմերի պայքարում վերջնագիծը հատեցին 5-րդ արդյունքով:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ
Օրվա հետքով

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՆԵՐ

Միացյալ Նահանգներում գտնում են, որ Ադրբեջանը ԱՄՆ-ի համար առանցքային շահեր է ներկայացնում...

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Միացյալ Նահանգների պետդեպարտամենտի պաշտոնյաներից մեկը՝ նախկին խորհրդային հանրապետություններին հատկացվող ամերիկյան օգնության կոորդինատոր, դեսպան Ռիչարդ Մորնինգսթարը, պաշտպանելով նախագահ Քլինթոնի առաջարկը 44 տոկոսով ավելացնել նախկին խորհրդային հանրապետություններին հատկացվող ամերիկյան օգնությունը, ասել է, որ ֆոնդերի մի մեծ հատված ուղղվելու է Միջին Ասիայի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի տնտեսության վերակառուցմանը: Հաղորդելով այս մասին, «Ազատություն» ռադիոկայանն այնուհետեւ տեղեկացնում է, որ Մորնինգսթարն այս երկրները համարում է ԱՄՆ-ի համար աշխարհաքաղաքական եւ տնտեսական առանցքային շահեր ներկայացնող երկրներ:

Ամերիկայի հայկական համագումարից ստացված հաղորդագրությունը ծանուցում է, որ դեմոկրատ կոնգրեսական Բրայս Շերմանը, Ներկայացուցիչների տան արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովին հայտնել է, որ չի կարողանում հասկանալ, թե ինչու է Քլինթոնի վարչակազմը կրճատելու Հայաստանին հատկացվելիք ամերիկյան օգնության ծավալը եւ մեծացնելու Ադրբեջանին հատկացվելիքը: «Անարդար ու անհեթեթ է թվում այն գաղափարը, որ շրջափակված երկրից միջոցները պետք է կրճատվեն եւ հատկացվեն մի երկրի, որը պատասխանատու է այդ շրջափակման համար», ասել է Շերմանը, իր մտահոգությունները հղելով Ռիչարդ Մորնինգսթարին եւ միջազգային զարգացման ամերիկյան գործակալության փոխտնօրենին:

Մորնինգսթարը հայտնել է, որ պատահմամբ է ստացվել այնպես, որ Հայաստանին առաջարկվող օգնությունը կրճատվել է 15 միլիոն դոլարով, իսկ Ադրբեջանին հատկացվելիքը նույնչափ ավելացվել է, եւ ավելացրել, որ մեկ շնչին ընկնող ամերիկյան օգնության չափը Հայաստանի համար ամենամեծն է:

Կոնգրեսական Ֆրենկ Փալոնն իր հիասթափությունն է արտահայտել Քլինթոնի վարչակազմից Հայաստանին ուղղվելիք ամերիկյան օգնությունը կրճատելու համար:

Միաժամանակ նա Քլինթոնի վարչակազմին հորդորել է մարդասիրական ուղղակի օգնություն ցույց տալ Լեռնային Ղարաբաղում ապրող հայերին:

Ռիչարդ Մորնինգսթարը, պատասխանելով նրան, նկատել է տվել, որ հասկանում է կոնգրեսականի անհանգստությունը, եւ որ պետդեպարտամենտն ուսումնասիրում է Լեռնային Ղարաբաղի կարիքները: Նա ավելացրել է, որ ինքն իր հերթին քննում է այն ուղիները, որոնցով կարելի է Լեռնային Ղարաբաղ ուղղվող մարդասիրական օգնությունը տարանջատել քաղաքական նկատառումներից:

ԵՐԵՎԱՆ

Դրամի փոխարժեքի տատանման պատճառներից մեկը վարչապետի հրաժարականն է

ԵՐԵՎԱՆ, 13 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վերջին վեց օրվա ընթացքում դոլարը դրամի նկատմամբ արժեւորվեց 20-25 կետով: Մարտի 13-ին փոխանակման կետերում դոլարը գնվում էր 490, վաճառվում՝ 500 դրամով: Եվ հիմա մնում է սպասել՝ կանցնի՞ դոլարի փոխարժեքը 500 դրամի սահմանը:

Փոխարժեքի նման տատանումը պայմանավորված է մի շարք գործոններով: Կենտրոնական բանկից ստացված գնահատականի համաձայն, դրա վրա իր ազդեցությունն են թողել այնպիսի տնտեսական խնդիրներ, ինչպիսիք են հարկային գանձումները, սեփականաշնորհման գործընթացի դանդաղեցումը, ներմուծման եւ արտահանման հարաբերակցությունը (նախնական պաշտոնական տվյալներով, հունվարին արտահանման ծավալը կազմել է 9 մլն, իսկ ներմուծմանը՝ 49 մլն դոլար), ներքին խնայողությունների ցածր մակարդակը եւ այլն:

Հայաստանի բանկերի ասոցիացիայի նախագահ Տիգրան Սարգսյանի կարծիքով, առկա տնտեսական խնդիրները, անշուշտ, ազդեցություն թողնում են փոխարժեքի վրա: Միեւնույն ժամանակ, ըստ Տ. Սարգսյանի, արտարժութային շուկան Հայաստանում բավականին փոքր է, եւ հաճախ մի քանի սուբյեկտներ կարող են ազդել փոխարժեքի վրա, ոչ մեծ ծավալի գումարներով խաղ անել շուկայում:

Մեր այն հարցին, թե կտրուկ տատանման պատճառներից մեկը կարո՞ղ է լինել վարչապետ Արմեն Սարգսյանի հրաժարականը (նկատենք, որ դրամը սկսեց արժեզրկվել մարտի 7-ից) եւ դրա հետեւանքով առաջացած սպասումները, պարոն Սարգսյանը դրական պատասխանեց: Ըստ նրա, նման քաղաքական փոփոխությունները ցանկացած պետությունում ազդում են շուկայի վրա, քանի որ որոշակի սպասումներ են առաջ գալիս, տնտեսավարող սուբյեկտները, բանկերը ավելի զգույշ են դառնում եւ չեն շտապում արտարժույթը վաճառել: Դրա հետ է կապված մասնավորապես դոլարի գնման եւ վաճառքի գների ներկայիս տարբերությունը. եթե նախկինում դա 2-4 դրամ էր, ապա հիմա այն 10 դրամ է կազմում:

ՀԲԱ-ի նախագահի կարծիքով, այստեղ որոշակի դեր է խաղում նաեւ Միջազգային արժութային հիմնադրամի կողմից Հայաստանին տրվող ESAF վարկային ծրագրով հաջորդ տրանշի տրամադրման հետաձգումը մինչեւ մայիս:

Նշենք նաեւ, որ զարմանալիորեն դրամի փոխարժեքի տատանումները էական ազդեցություն չեն ունենում գների վրա: Իհարկե փոխարժեքը եւ սղաճը ուղղակիորեն փոխկապակցված չեն, բայց որոշակի ազդեցություն փոխարժեքի տատանումը պետք է որ թողներ գների վրա: Որոշ փորձագետների կարծիքով, այս իրավիճակը պայմանավորված է նրանով, որ շուկան հագեցած է, եւ մրցակցությունը չի թողնում գները աճեն: Սակայն մեկ այլ գնահատականի համաձայն, ներմուծողների չհարկվող եկամուտները այնքան մեծ են, որ նրանք վճարում են փոխարժեքի տատանումների համար իրենց եկամուտներից եւ չեն բարձրացնում գները, քանի որ հակառակ դեպքում կնվազի բնակչության գնողունակությունը:

ԶԱՐՈՒՀԻ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ
Արմենպրես

Ալբանիայում՝ քաոս

13 ՄԱՐՏ, DW, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Չնայած Ալբանիայում բոլոր կուսակցությունների մասնակցությամբ ստեղծվել է նոր, անցումային կառավարություն, այդ երկրում քաոսային կացություն է ստեղծվում: Ինչպես հարավից, այնպես էլ Ալբանիայի հյուսիսից, տեղեկություններ են գալիս հուզումների մասին: Տիրանայում նույնպես քաոսային իրավիճակ է: Ականատեսների վկայությամբ, կողոպտիչների ամբոխները շարժվում են փողոցներով, իսկ ոստիկանությունը ոչինչ չի ձեռնարկում: Բանակային պահեստները մնացել են փաստորեն առանց պահակախմբերի, եւ յուրաքանչյուր ցանկացող կարող է այնտեղից զենք վերցնել: Առավոտյան փակվեց Տիրանայի միջազգային օդանավակայանը, եւ արտասահմանցիները զրկվեցին օդային ճանապարհով էվակուացվելու հնարավորությունից: Միացյալ Նահանգների զինվորականները հաղորդեցին, որ Ադրիատիկ ծովում տեղակայված ռազմանավերը հրաման են ստացել անհրաժեշտության դեպքում Ալբանիայից դուրս բերել ամերիկացի քաղաքացիներին: Սալի Բերիշայի օգնական Տրիտան

Շեհուն ասաց, թե Ալբանիայի նախագահը եվրոպական երկրներին կոչ է արել ռազմական միջամտությամբ վերջ դնել Ալբանիայում ծավալվող ապստամբությանը: Շեհուն ասաց, թե «Ալբանիայի բանակը կազմալուծված վիճակում է եւ այլեւս գոյություն չունի»: Այդ ընթացքում Հարավսլավիան փակեց բոլոր սահմանային անցակետերը Ալբանիայի հետ, իսկ Մակեդոնիայում բանակն ու ՄԱԿ-ի խաղաղարար ուժերը բերվել են մարտական պատրաստության վիճակի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑ

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑԸ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է 1997-98 ՈՒՍ. ՏԱՐՎԱ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ-ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Դասընթացների նպատակն է դիմորդներին նախապատրաստել Դպրոցի ընդունելության քննություններին:

Ուսման տեւողությունը ստացիոնար բաժնում 3 ամիս է, իսկ հեռակայում՝ 4 ամիս:

Ուսուցումը վճարովի է: Վճարումը կատարվում է ամբողջ դասընթացի համար ըստ առանձին առարկաների՝

- Պետա-իրավական գիտություններ,
- Տնտեսագիտության և մենեջմենթի հիմունքներ,
- Օտար լեզուներ (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն),
- Խորհրդատվություն ընդունելության մնացած քննությունների համար:

Դասընթացներին կարող են մասնակցել մինչեւ 35 տարեկան բարձրագույն կրթություն ունեցողները, պետական բուհերի ավարտական կուրսի ուսանողները, ինչպես նաև մինչև 45 տարեկան պետական ծառայողները:

Դիմումները ընդունվում են սույն հայտարարության հրապարակման օրվանից:

Պարապմունքները սկսվում են ապրիլի 1-ից:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ՀՀ Կառավարման դպրոց

Հասցեն՝ Կիևյան 8
(նախկին թիվ 10 ուսումնարանի շենքում)
Հեռախոս 22-89-75, 22-89-42

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Ջիլ-130 մակնիշի ավտոցիստեռն (ջրող եւ ծյուն մաքրող):
Հեռախոս՝ 35-12-60

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
■ 3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:
ՀԵՌ. 25-11-87, 58-18-41

Հայ-ֆրանսիական Հայաստանի մենեջմենտի ՍԵՄԱ կենտրոնը մարտի 21-ից 26-ը կազմակերպում է պրակտիկ սեմինար «Վաճառք եւ բաշխում»: Մասնակիցները հնարավորություն կունենան ծանոթանալու Եվրոպայում վաճառքի կազմակերպման նորագույն ձեւերի եւ մեթոդների հետ: Մասնակից կազմակերպությունների խնդրանքով կկազմակերպվի խորհրդատվություն իրենց իսկ ձեռնարկություններում:

Սեմինարը կանցկացնեն ֆրանսիացի մասնագետները միաժամանակյա թարգմանությամբ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56-51-94 հեռախոսահամարով Հասցեն Հանրապետության 39, Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատ

Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ ֆրանսիական ժիա ընկերության հանատեղ ստեղծած Հայաստանի մենեջմենտի ՍԵՄԱ կենտրոնը մարտի 24-ին ժամը 16:00-ին ֆրանսիացի մասնագետների աջակցությամբ կազմակերպում է կոնֆերանս նվիրված առեւտրի զարգացմանը Եվրոպայում եւ աշխարհում:

Ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել Հանրապետության 39, ՀՀ Առեւտրաարդյունաբերական պալատ Հեռախոս 56-51-94

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան: Երեւան-23, Արշակունյաց 2: Գրանցման թիվ 65: Դասիչ 69149: Պատվեր 537: Տպաքանակը՝ 3000: Ստորագրված է տպագրության 13. 03. 1997: Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@